

MAPOVÁNÍ

MODELOVÝCH ZMĚN PROGRAMŮ
VEŘEJNÉ PODPORY KULTURY

Autoři: Pavla Petrová, Marek Prokůpek a Eva Žáková

2024

Bilaterální projekt *Post-Covid Adaptation Models in Culture*, realizovaný IDU a Arts Council Norway a podpořený v rámci Fondů EHP a Norska, je zaměřený na zmapování změn a potřeb kulturních organizací a jednotlivců a na doporučení pro nové nastavení jejich podpory.

Projekt zahrnuje tyto aktivity a výstupy:

- Vytvoření přehledu odborné literatury a jejích zjištění – studií, výstupů projektů/konferencí, zpráv apod. zaměřených na mapování aktivit a jejich výstupů sledujících změny v chování/obchodních modelech kulturních organizací a jednotlivců a změn v systémech veřejné podpory v ČR a na evropské úrovni.
- Mapování modelových příkladů podpůrných opatření/schémat, reflektujících změny způsobené covidem-19 na národní, regionální a místní úrovni v rámci vybraných zemí a měst.
- Mapování postavení a chování umělců a umělkyně na trhu práce.
- Workshop na téma status umělce – příklady ze zahraničí.
- Vypracování závěrečné zprávy s příklady dobré praxe a doporučeními pro podporu kulturních organizací, kulturních projektů a umělců, které by mohly být využity pro nové programové období fondů EHP a pro programy podpory na úrovni zúčastněných zemí.
- Mezinárodní konferenci, prezentující zjištění, příklady dobré praxe a doporučení závěrečné zprávy.

OBSAH

ÚVOD	4
ÚČEL ZPRÁVY A METODOLOGIE	5
NOVÉ VÝZVY V POSTPANDEMICKÉ ÉŘE.....	7
VÍCEÚROVŇOVÁ SPOLUPRÁCE	7
INOVACE	8
ZELENÁ ALTERNATIVA.....	9
PROMĚNA KULTURNÍ DIPLOMACIE	10
MAPOVÁNÍ PROGRAMŮ	11
ÚVOD.....	11
NÁRODNÍ ÚROVEŇ	11
<i>Stabilizace odvětví po covidu-19</i>	11
<i>Spravedlivé a efektivní odměňování a financování tvůrčích profesí</i>	11
<i>Zvyšování dostupnosti a přístupnosti umění</i>	12
<i>Podpora inovativních přístupů v umělecké praxi</i>	13
<i>Posílení internacionalizace</i>	13
<i>Posílení konkrétního druhu umění prostřednictvím strategických dokumentů vzniklých participativním přístupem</i>	14
EVROPSKÁ ÚROVEŇ	14
<i>Ekologická udržitelnost</i>	16
<i>Inkluze a posílení demokratických hodnot současné Evropy</i>	16
<i>Umělecká kariéra</i>	16
<i>Inovativní přístupy</i>	16
NÁRODNÍ PLÁNY OBNOVY	17
<i>KKO v rámci unijního Nástroje pro oživení a odolnost</i>	17
DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	21
ÚVOD.....	21
<i>Výdaje na kulturu</i>	21
<i>Změny v současném stavu místní kultury</i>	21
<i>Strategické dokumenty</i>	21
<i>Národní plán obnovy</i>	22
<i>Spolupráce na úrovni krajů a měst</i>	22
<i>Očekávání od budoucnosti</i>	22
POLOSTRUKTUROVANÉ ROZHOVORY	23
1. ÚROVEŇ MĚST A REGIONŮ	23
ÚVOD.....	23
<i>Současná výše výdajů na kulturu a zásahy do financování</i>	23
<i>Změny kulturního života/stavu kultury a změny podpory</i>	23
<i>Strategické dokumenty/koncepce kultury</i>	24
<i>Reflexe podpory od státu</i>	24
<i>Spolupráce s kraji a obcemi</i>	24
<i>Budoucnost kultury</i>	24
2) EVROPSKÁ ÚROVEŇ	26
<i>Výstupy rozhovoru</i>	27
ZÁVĚR	28
ZDROJE	31
PŘÍLOHA 1: VÝSLEDKY MAPOVÁNÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ NA ÚROVNI ZEMÍ A EU	32
PŘÍLOHA 2: VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ NA ÚROVNI KRAJŮ A MĚST	63
PŘÍLOHA 3: PŘEPIS ROZHOVORU S HAAKONEM BEKENG-FLEMMEN	75

ÚVOD

Zpráva shrnuje výzkumná zjištění z části projektu *Post-Covid Adaptation Models in Culture* zaměřeného na změny ve strategickém uvažování v postpandemické době. Jakým způsobem aktéři veřejné správy přistupují k finanční podpoře kulturních a kreativních odvětví? Jaké jsou hlavní trendy v podpůrných mechanismech a co inovativního přinášejí? Jaké jsou jejich priority? To jsou některé z otázek, na které se snažíme prostřednictvím výzkumu nalézt odpověď.

Zjištění ukazují, že tradiční podpora kultury se prolíná díky zkušenosti z covidu-19 se zcela novými přístupy a pohledy. To, co patřilo před rokem 2020 ke klasickým nástrojům podpory kulturních a kreativních odvětví (KKO), zůstává, ale opírá se o některé inovativní trendy.

Často také pozorujeme, že donoři nové možnosti podpory testují prostřednictvím různých pilotních projektů a výzev. Snaží se nalézt správné řešení, které by mělo posilující a dlouhodobý vliv na odolnost KKO v době krizí, kterým současný svět čelí. Podobně jako piloty slouží jako pokusná laboratoř i výzvy v rámci Národních plánů obnovy jednotlivých států. Z nich nabytá zkušenost může do budoucna ovlivnit vznik dalších podpůrných nástrojů. Zároveň s tím si však aktéři uvědomují i tíhu udržitelných řešení.

Velmi silným akcentem přípravy podpůrných schémat a strategií je participativní přístup. KKO v evropském kontextu představují partnera, který dokáže formulovat své potřeby a vést dialog s veřejnými podporovateli. Většina mapovaných programů a vizí vznikala v úzké spolupráci se sektorem. Není to rychlá cesta, příprava některých dokumentů trvala několik let, ale je to cesta správná; vzniklé programy a dokumenty se mohou opřít o pevný základ.

Výstupy výzkumu reflektují celou řadu společných témat od stabilizace KKO s důrazem na v nich působící jednotlivce, přes nové přemýšlení o efektivní spolupráci, včetně té mezinárodní, až po nejširší přístupnost a prostupnost umění a kultury za pomoci udržitelných inovací a férového zacházení.

Velká pozornost je věnována regionům, vyloučeným územím, ale i vyloučeným skupinám obyvatel. Některé ze sledovaných programů přímo reagují svými kritérii na posílení těchto aspektů, jiné prozatím testují, jaká řešení budou nejúčinnější.

ÚČEL ZPRÁVY A METODOLOGIE

Výzkum v této části projektu *Post-Covid Adaptation Models in Culture* se soustředil na změny aktérů – donátorů v programech podpory KKO v souvislosti s proběhlou pandemickou krizí covidu-19. Částečně zachytil rovněž nově vzniklé strategie v postpandemickém období. Výzkum byl primárně cílen na země Evropského hospodářského prostoru (EHP) a členské státy Evropské unie (EU) a probíhal v období roku 2022 až prvního čtvrtletí roku 2023.

Zároveň byl proveden i průzkum změn donátorů na národní úrovni, v rámci ČR (rozhovory a dotazníkové šetření) v období červen 2023 až únor 2024.

Výzkum byl rozvržen do třech okruhů:

1. Mapování a analýza studií

Mapování se uskutečnilo na základě sekundárních dat získaných na základě spolupráce např. s mezinárodní sítí IFACCA (International Federation of Arts Councils and Culture Agencies/Mezinárodní federace uměleckých rad a kulturních agentur). Ze širšího seznamu programů a strategií byly následně identifikovány ty z nich, které nejvýrazněji představují určitou změnu paradigmatu. Programy Evropské komise byly v navazující fázi dále rozpracovány a detailněji specifikovány. Jako zvláštní addendum byly zpracovány programy a výzvy Národních plánů obnovy v evropském prostoru.

Mapované programy a strategie, jejichž kompletní seznam je uveden v Příloze 1 tohoto dokumentu, byly vydané v období od roku 2020 do roku 2022 a zabývají se jak postavením uměleckých a tvůrčích pracovníků na volné noze a kulturními organizacemi, tak i kulturním sektorem jako celkem. V seznamu mapovaných studií v Příloze 1 jsou u jednotlivých studií uvedeny následující informace:

- Název programu
- Webový odkaz
- Donátor
- Datum vydání
- Země vydání
- Téma
- Sektor/oblast

2. Dotazníkové šetření

V rámci projektu bylo realizováno dotazníkové šetření cílené na správce rozpočtů pro podporu kultury na úrovni krajů a větších měst České republiky.

Cílem dotazníku bylo zjistit, jaké změny nastaly, nastávají či nastanou v souvislosti s minulými i současnými krizemi (covid-19, energetická, válečná, finanční) na úrovni samosprávných orgánů. Dotazníkové šetření se uskutečnilo v termínu červen až srpen 2023.

Dotazník obsahoval sedm tematických okruhů a kombinaci uzavřených a otevřených odpovědí.

V rámci průzkumu bylo osloveno 15 magistrátů větších měst a krajské úřady, tedy celkem 38 úřadů. I když byl dotazník zaslán opakovaně, bylo vyplněno pouze 10 dotazníků; návratnost dotazníku tak dosáhla cca 26 %.

Na úvod dotazníku byla položena otázka týkající se pozice respondenta. Z 10 respondentů se v 9 případech jednalo o úředníky, pouze v jednom případě o politika. V 5 případech dotazník vyplnili zástupci krajských úřadů a v 5 případech zástupci měst. Dotazník nebyl anonymní. Byl vyplněn zástupci úřadů těchto krajů a měst:

- Plzeňský kraj,
- Středočeský kraj,
- Královéhradecký kraj,
- Ústecký kraj,
- Zlínský kraj,
- Hlavní město Praha,
- Statutární město Brno,
- Olomouc,
- Tábor,
- Statutární město Frýdek-Místek.

3. Rozhovory se stakeholdery

Rozhovory s vybranými aktéry byly realizovány jak v České republice, tak na evropské úrovni. V ČR bylo realizováno celkem 5 polostrukturovaných rozhovorů s vybranými politickými představiteli krajů a měst, které byly postupně zveřejněny na portálu [Kreativní Česko](https://www.kreativnicesko.cz). Rozhovory se uskutečnily v období od září 2023 do února 2024.

Konkrétně se jednalo o:

- Olomoucký kraj, Jan Žůrek, radní pro kulturu (září 2023)
<https://www.kreativnicesko.cz/clanky/rozhovory-z-regionu-olomoucky-kraj>
- Zlínský kraj, Zuzana Fišerová, radní pro kulturu a školství (říjen 2023)
<https://www.kreativnicesko.cz/clanky/rozhovory-z-regionu-zlinsky-kraj>
- Olomouc, Viktor Tichák, náměstek primátora pro školství, kulturu, cestovní ruch a městské části (prosinec 2023)
<https://www.kreativnicesko.cz/clanky/rozhovory-z-regionu-mesto-olomouc>
- Ostrava, Lucie Baránková Vilamová, náměstkyně primátora pro finance a kulturu (leden 2024)
- Královéhradecký kraj, Kateřina Churtajeva, Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu (únor 2024)

Jádrem rozhovorů byly otázky položené v rámci dotazníkového šetření, byly však rozšířeny o další otázky a odpovědi týkající se především zacílení a specifik strategií či dotačních titulů. Kromě Zlínského a Královéhradeckého kraje, které reagovaly na dotazníkové šetření, byly díky rozhovorům rozšířeny odpovědi o Olomoucký kraj a města Ostrava a Olomouc.

V rámci evropského prostoru se jednalo o jeden polostrukturovaný rozhovor s Haakonem Bekeng-Flemmen (HB) z Arts and Culture Norway (Oddělení kulturních analýz). Tazatelem byl Marek Prokůpek a rozhovor se uskutečnil online v srpnu 2023.

NOVÉ VÝZVY V POSTPANDEMICKÉ ÉŘE

Kulturní a kreativní odvětví (KKO), stejně jako tvůrci kulturních strategií a dotačních programů na straně veřejné správy a samosprávy, jsou nucena čelit řadě výzev, které s sebou přináší postpandemické období. Vyrovnávají se nejen s problematickým restartem celé kultury, ale taktéž s novými krizemi – ekonomickou, politickou, sociální, klimatickou nebo s rapidním nárůstem digitalizace a nástrojů umělé inteligence (AI).

Mění se pojmy ve společnosti zpochybňují zavedené způsoby, jakými je kultura dosud používána. Nové formy demokracie zpochybňují odbornost, legitimitu rozhodnutí, roli diváků, pojem obecného zájmu a obecného dobra. Dochází ke zpochybňování pojmu díla jako takového, zpochybňování programování a hranic umění a kultury a vytváření třecích ploch mezi tvůrčí svobodou a instrumentalizací umění. Uvědomění si omezenosti zdrojů planety s sebou přináší nová kritéria jako je udržitelnost, jež se těžko prosazují v umění, které je v podstatě pomíjivé a organizované ve veřejném systému, kde produkce podmiňují dotace a kde oběh děl předpokládá mobilitu a dopravu. Nebo změna kulturního paradigmatu, kdy zde jak mezi profesionály, tak mezi publikem máme generaci zcela vyrostlou s digitálními technologiemi (okamžitý přístup k informacím). To sice nezpochybňuje potřebu lidí se scházet, ale zpochybňuje způsob, jakým tak činí, a dokonce i jejich rituály.

Zároveň inovace generované digitálními technologiemi (big data, umělá inteligence, internet a konektivita) otevírají KKO obrovské perspektivy. Jsou přínosem pro veřejnost, neboť usnadňují vyhledávání informací a přístup ke znalostem prostřednictvím překladu, dotazování v přirozeném jazyce, titulkování a podtitulkování v reálném čase a obohacují její zážitky prostřednictvím virtuálních a zvukových technologií.

Mohou být přínosem i pro profesionály v oblasti kultury. Data lze využít k pochopení a rozvoji publika. Technologie blockchainu podporuje bezpečnost a dohledatelnost práv, technologie digitálních modelů (BIM)¹ mohou být využívány při kreativní práci různého zaměření.

Od skončení pandemie covidu-19 vidíme pozvolný nárůst nových trendů i ve strategických dokumentech některých evropských institucí a států a následně rovněž v podpůrných programech. V souvislosti s restartem kultury je velmi řešena nová mezinárodní spolupráce a internacionalizace, ale i spolupráce na regionální úrovni či na úrovni komunit. Jako nejvíce zmiňované trendy jsou uváděny následující:

- víceúrovňová spolupráce,
- inovace,
- enviromentální přístup,
- proměna kulturní diplomacie.

VÍCEÚROVŇOVÁ SPOLUPRÁCE

K novým trendům patří nové typy spolupráce, které přispívají k různorodé výměně. Spolupráce se neomezuje pouze na tradiční partnery, ale lze ji chápat na různých úrovních, i mimo rámec KKO. Spolupráce v kulturní rovině je spíše chápána jako aliance partnerů, kteří vypracovávají například jasný model výjezdů do zahraničí – cílem je omezení množství cest tím, že se propojí s dalšími aktivitami (rezidenční pobyty, divadelní představení, výstavy, umělecké vzdělávání atd.).

¹ Building Information Modelling.

Spolupráce může probíhat rovněž mezi místem konání a atypickými místy, která se ne vždy primárně věnují kultuře (např. kavárny, chráněné dílny, vesnické sály, obecní služby). Tím je možné posílit dopady spolupráce na propojování s místními komunitami a zároveň se chovat udržitelněji. V neposlední řadě vidíme i sílící spolupráce se sektorem výzkumu – např. s výzkumnými ústavy, inovačními centry a dalšími, kteří mohou, kromě vzniku uměleckého produktu, přispět rovněž k udržitelnému chování a jednodušší přístupnosti umění.

INOVACE

V souvislosti s pandemií došlo k prudkému nárůstu obsahu a počtu kulturních zážitků dostupných online. Digitální technologie vedly ke vzniku silných globálních hráčů, jejichž velikost jim umožňuje realizovat značné investice; to je nyní pro kulturu otázkou konkurence. Digitální technologie zároveň vedly ke zhroucení hodnoty některých trhů, což podkopalo základní vazby ve financování tvorby. Objevují se dva hlavní modely spotřeby: bezplatné modely financované reklamou nebo využitím uživatelských dat a modely předplatného. Tato polarizace vyvolává otázky ohledně způsobu rozdělování příjmů v rámci hodnotového řetězce i výše odměn vyplácených kulturním aktérům.

Například francouzské [Národní hudební centrum](#) (Centre national de la musique) zveřejnilo studii (2021), kterou zpracovalo ve spolupráci s ministerstvem kultury a se společností Deloitte, jaký dopad má na nositele práv přechod od modelu odměňování hudebními streamovacími platformami zaměřenými na trh – Market Centric Payment System (MCPS)² na model odměňování zaměřeného na uživatele – User Centric Payment System (UCPS)³. V českém prostředí se podobnými změnami zabývá studie *Dopad epidemie nemoci COVID-19 na distribuci, prezentaci a monetizaci kulturního obsahu: hudba, film a divadlo* (2021).

Vzhledem k tomu, že národní trh je často příliš omezený k vytváření ekonomicky životaschopných modelů, je třeba tyto ekosystémy podporovat také v jejich mezinárodním rozvoji (usnadňování mezinárodní spolupráce a koprodukce, uvádět a propagovat tyto výtvořky podporou účasti na klíčových mezinárodních akcích atd.).

Objevují se podpůrné programy zaměřené na experimentování s díly přizpůsobenými novému digitálnímu využití i v mezinárodním rozměru, která doplňují a obohacují zážitek z živého představení. Konkrétně se jedná například o podporu výroby, realizace a distribuce děl, která pomáhají zviditelnit umělecké představení, jako je dokumentární film, webový seriál, videoklip, záznam představení obohacený o interaktivní obsah, podcast, platforma, aplikace, videohra ad.

Podpora inovativních projektů se dotýká nejen tvorby, ale i jejího zpřístupnění širokému publiku. V podpůrných programech se tudíž rovněž objevují nové chytré systémy na prodej vstupenek. Ve Francii v rámci Národního plánu obnovy ([PNRR](#)) je podporován rozvoj otevřených a udržitelných infrastruktur pro rezervaci a placení všech kulturních služeb.

² Tržně orientovaný platební systém (MCPS): autorské poplatky jsou rozdělovány držitelům práv v poměru k jejich podílu na trhu, resp. v poměru k podílu držitele práv na celkovém počtu streamů (jeden stream se rovná poslechu v délce alespoň 30 po sobě jdoucích sekund) ve streamovací službě.

³ Uživatelsky orientovaný platební systém (UCPS): autorské poplatky generované z předplatného uživatele jsou rozdělovány podle toho, jaké skladby uživatel poslouchá (jeden stream se rovná poslechu trvajícím alespoň 30 po sobě jdoucích sekund) v daném období.

Cílem tohoto opatření je podpořit projekty, které budou:

- podporovat vznik suverénních, vícejazyčných, interoperabilních⁴ a vícekanálových řešení pro prodej vstupenek, která zachovávají marže veřejných a soukromých kulturních společností a institucí,
- zvyšovat digitální transformaci odvětví prostřednictvím prodeje vstupenek, a to rozvojem interoperability a řešení prodeje vstupenek a podporou sdílení dat s cílem zvýšit kulturní rozmanitost a šíření,
- umožnit menším subjektům, aby byly vybaveny vysoce výkonnými a snadno použitelnými řešeními pro prodej vstupenek.

ZELENÁ ALTERNATIVA

Jak snížit uhlíkovou stopu spojenou především s mezinárodní výměnou v oblasti scénických umění, to byla otázka, kterou se sektor zabýval již před pandemií. Nicméně právě s restartem kultury po nuceném přerušení mezinárodní spolupráce v důsledku ochranných opatření v souvislosti s covidem-19 se tato otázka dále zkoumá a přicházejí rovněž konkrétní návrhy.

Francouzská organizace [ONDA](#) (Office national de diffusion artistique), která podporuje šíření současných scénických umění prostřednictvím informací, odborných znalostí, vytvářením sítí či finanční podporou, iniciovala projekt [CooProg](#) a posunula význam tzv. inteligentního turné.

V současné době se pojem „inteligentní turné“ opírá především o cílenou koordinaci aktivit. Cílem projektu [CooProg](#) je tento trend změnit tím, že budou podpořena místa konání a festivaly tak, aby více zohledňovaly cesty uměleckých týmů. Cílem tohoto návrhu je prodloužit životnost děl a zároveň snížit uhlíkovou stopu turné a rozdělit náklady. Za tímto účelem ONDA ve spolupráci s německými, lucemburskými a švýcarskými provozovateli vyvinula open-source nástroj [CooProg](#). Jedná se o digitální platformu pro dramaturgy, kteří mohou sdílet své plány na pozvání umělců, přičemž se od počátku počítá s oběhem v evropském měřítku.

Uživatelé [CooProgu](#) jsou vyzváni, aby předkládali své návrhy – na představení, rezidence a/nebo zprostředkování – vyplněním různých údajů: jména umělce, názvu představení, oboru, doby hostování a samozřejmě zeměpisné polohy; to umožní vícekriteriální vyhledávání. Každý předkladatel bude souhlasit s tím, že jeho projekt bude viditelný pro ostatní, kteří se nacházejí v okruhu 200 km, a bude také moci kooptovat partnery s uměleckým cítěním blízkým jeho vlastnímu. Po vzoru toho, co se děje na sociálních sítích, zašle ředitel zainteresovaného místa „lajk“, čímž svého kolegu informuje, že je ochoten spolupracovat, a to buď přidáním jednoho či více termínů k již naplánované prezentaci či rezidencím, nebo se zaváže k dosud neuskutečněnému turné.

V souvislosti se strategií „zpomalení“ jsou podporovány projekty, které umožňují umělcům strávit v zahraničí delší dobu v interakci s místními obyvateli – rezidenční pobyty propojené s místními komunitami nebo prodloužené touringy, hostování, vystavování mimo jednu lokaci a spojené s dalšími aktivitami.

⁴ Pojem interoperabilita (interoperability) se rozumí schopnost systémů spolupracovat mezi sebou a vyměňovat si informace s co nejmenšími ztrátami a bez přímého zásahu uživatele. National Information Standards Organization (NISO) jej definuje jako „možnost výměny a sdílení dat vícero systémů, které využívají odlišných hardwarových a softwarových platform, datových struktur a rozhraní“ (*Understanding Metadata*. NISO Press. 2004, s. 15).

PROMĚNA KULTURNÍ DIPLOMACIE

Mezinárodní spolupráce souvisí nejen v evropském kontextu s kulturní diplomacií. Zpráva UNESCO *Cutting Edge* (poslední aktualizace v dubnu 2023) se proměně kulturní diplomacie věnuje v globálním měřítku. Národní státy tradičně využívají kulturní diplomacii k propagaci svých kulturních odlišností, čímž posilují kulturní rozmanitost a zároveň připravují půdu pro spolupráci a dialog. Země se v přístupech výrazně liší. Například Spojené království se zaměřuje na vzdělávání, Francie a Německo kladou důraz na jazyk a Kanada se soustředí na vystavování rozmanitosti svého kulturního rozvoje.

V současné době nicméně vznikají nové modely kulturní diplomacie, které jsou pro zúčastněné země vzájemně výhodné a staví na kultuře jako zdroji sociální soudržnosti a dialogu. Dosavadní kulturní diplomacie byla velmi často instrumentalizována pro účely zvýhodňování jedné ze stran; v této souvislosti se hovoří o tzv. nové kulturní kolonializaci.

V aktuálním pojetí by kulturní diplomacie měla být vnímána spíše jako dlouhodobá spolupráce a sdílení hodnot, které mohou řešit i některé naléhavé problémy současného světa, jako jsou dezinformace, sociální nerovnosti, politické a válečné konflikty nebo změna klimatu.

V této souvislosti zpráva UNESCO uvádí: „Ať už se jedná o umožnění mobility umělců za účelem podpory kulturní rozmanitosti, zapůjčování muzejních exponátů pro budování společného porozumění minulosti, sdílení odborných znalostí za účelem posílení kapacity kreativních odvětví nebo zavádění jazykových programů, iniciativy kulturní diplomacie mají mnohostranný přínos pro podporu globálního občanství. Kromě toho může kulturní diplomacie, která čelí homogenizaci globalizované kultury, sloužit také jako způsob, jak posílit národní a místní kulturní bohatství země, a tak podpořit kulturní rozmanitost... Ačkoli primárním cílem kulturní diplomacie zůstává prosazování národních zájmů, je patrný posun k oboustranně prospěšnějším modelům, které se snaží budovat důvěru, navazovat spolupráci a partnerství. Přechází se od ‚vystupování‘ k ‚oslovování‘... Skutečná kulturní diplomacie je nyní obousměrným komunikačním procesem, který zahrnuje nejen prezentaci obrazu a hodnot země jiným zemím a národům, ale také snahu o pochopení kultury, hodnot a obrazu jiných zemí a národů.“ (UNESCO, 2023)

MAPOVÁNÍ PROGRAMŮ

Úvod

Výstupy na základě mapování jednotlivých programů jsou rozděleny do tří úrovní. První část tvoří programy na úrovni jednotlivých zemí v Evropě a v Kanadě. Druhou část pak programy na úrovni celé Evropské unie a jako třetí programy vytvořené v rámci Národních plánů obnovy. Všechny odkazují k tématům, která jsou společná celému globálnímu severu.

Národní úroveň

Na následujících stránkách jsou zachycena témata, která byla součástí mapovaných programů podpory v jednotlivých zemích. Detailní rešerše k jednotlivým programům jsou součástí Přílohy 1.

Stabilizace odvětví po covidu-19

Stabilizovat a nastartovat kulturní a kreativní sektor po pandemii bylo náplní celé řady národních programů v období od roku 2022. Obecně byla hlavním účelem udržitelnost kariéry pracovníků v KKO, kteří především v technických profesích během pandemie začali odvětví opouštět.

Jedním z vybraných příkladů je dočasný (2022–2023) program [Kanadský fond pro odolnost pracovníků v oblasti scénických umění](#) (Canada Performing Arts Workers Resilience Fund, CPAWRF), jehož hlavním cílem bylo udržet kanadské kvalifikované pracovníky v KKO. Cílem bylo zlepšit ekonomickou, kariérní a osobní situaci nezávislých a samostatně výdělečně činných pracovníků v odvětví scénických umění. Program poskytoval jednotlivcům přímou finanční pomoc a odborné poradenství nebo školení za účelem zvyšování profesní odolnosti v odvětví.

Spravedlivé a efektivní odměňování a financování tvůrčích profesí

Stejně tak i férovost při odměňování tvůrčích profesí byla tématem již před rokem 2020. V důsledku dopadů spojených s pandemií covidu-19 na pracovníky v KKO se odměňování znovu dostalo do priorit strategických dokumentů i jednotlivých dotačních programů. Výzvy byly vytvářeny většinou participativním způsobem, za spolupráce KKO, velmi často se jedná o pilotní programy, které mají poskytnout zmapování skutečných potřeb a nastavit podmínky pro budoucí stabilní podporu.

Nejvíce citovaným programem v této souvislosti je irský pilotní [Program základního příjmu pro umění](#), který je realizován po dobu tří let (2022–2025) a je otevřen pro způsobilé umělce a pracovníky v tvůrčím uměleckém odvětví. Hlavním cílem opatření je řešit nestabilitu výdělků, která může být spojena s přerušovanou, periodickou a často projektovou povahou práce v umění. Zajímavým je princip výběru uchazečů. Jakmile žadatel splní kritéria způsobilosti, je zařazen do procesu anonymního náhodného výběru, který určí konečné účastníky pilotního programu. Každý z nich následně po období 3 let obdrží 325 EUR týdně.

Součástí pilotního programu je rovněž realizace výzkumu dopadu poskytování jistoty základního příjmu na tvůrčí praxi umělců a dalších tvůrčích pracovníků v oblasti umění.

Estonské ministerstvo kultury podobně vyhlásilo [pilotní výběrové řízení](#), jehož cílem je prozkoumat praxi vyplácení odměn za tvůrčí práci a zjistit účinky nástrojů pro vyplácení těchto odměn. Analýza vyplácení tvůrčích stipendií umělcům a spisovatelům by měla vyhodnotit zásady financování tvůrčí činnosti v budoucnu. Zkoumány jsou dopady nástroje odměňování umělců a spisovatelů v letech 2015–2021,

možnosti rozšíření počtu příjemců v letech 2023–2030 a zapojení dalších oborů. Studie se zaměří na tvůrčí obory ve správní oblasti ministerstva: architekturu, design, scénická umění, film, hudbu, literaturu a výtvarné umění.

V této souvislosti by měla přijít rovněž politická doporučení a legislativní změny. Ministerstvo například oznámilo záměr novelizovat zákon o tvůrčích osobách a uměleckých sdruženích s cílem zjistit nedostatky v příslušném odměňování a popsat možný zásah na úrovni tvorby politiky prostřednictvím dodatečné podpory nebo jiných opatření.

Mezi tradiční nástroje podpory spravedlivého financování patří proces Wales Arts International, který je označován jako [The Investment Review/Přezkoumání investic](#). Při něm se Rada pro umění zpravidla každých pět let dívá na to, jak rozděluje finanční prostředky klíčovým organizacím v KKO. Předchozí revize se uskutečnila v roce 2015 a aktuálně v roce 2022. Revize byla původně plánována na rok 2020, ale byla odložena kvůli pandemii. Rada pro umění proto zahájila přezkoumání investic do kultury až v roce 2021 a vedla v této souvislosti veřejné konzultace s cílem pozměnit proces podávání žádostí o granty od roku 2023.

Navržený nový model počítá se zjednodušením procesu podávání žádostí a odklonem od financování „portfolia“ organizací směrem ke směsici víceletých dohod o financování projektů. Namísto tradiční pětileté dohody o financování se počítá s tříletým financováním, s možností dalších tří let na základě výkonnosti.

Zvyšování dostupnosti a přístupnosti umění

Zlepšení situace kulturních organizací nejen ve velkých aglomeracích, ale i v regionech s nízkou úrovní kulturní infrastruktury, a tím zvýšit dostupnost umění pro širokou veřejnost. To jsou další témata, která řeší donátoři ve svých finančních programech.

Například Arts Council England navýšil zásadním způsobem své investice do financování kulturních organizací v rámci programu [Levelling Up for Culture Places](#) (Zvyšování úrovně kulturních center) na léta 2023–2026. Rada pro umění tímto krokem navýšila investice o 95 %, přičemž 78 určených měst a obcí obdrží v příštích třech letech 43,5 mil. liber ročně. O 20 % se zvýší rovněž podpora organizací, které se zabývají tvůrčími a kulturními aktivitami pro děti a mládež.

Celkově se bude investovat do velmi pestré směsice organizací – od zavedených ikon, jako jsou Royal Opera House a Royal Shakespeare Company, přes nové subjekty jako je National Football Museum v Manchesteru, až po inovativní projekty, jako jsou [Ballet Black](#), [Open Sky Theatre](#), [Touretteshero](#) nebo [Stanley Arts](#).

Navýšení investic se uskutečnilo na základě realizovaných rozhovorů a průzkumů veřejného mínění v uplynulých pěti letech, ve kterých se opakovalo, že „lidé chtějí a potřebují snadný přístup ke smyslupným a působivým kulturním akcím a tvůrčím činnostem v místech, kde žijí“. Nové investice tak mají zajistit, aby se co nejvíce lidí v Anglii – bez ohledu na to, odkud pocházejí nebo v jaké situaci žijí – mohlo dostat k tomu nejlepšímu z umění a kultury přímo na hlavních ulicích a v komunitních prostorách svých měst a obcí.

Jiným příkladem je strategická [podpora řídce osídlených oblastí ve Finsku](#). Arts Promotion Center Finland ve svém programu z roku 2022 podporuje kromě uměleckých projektů a zaměstnávání umělců širokou škálu kulturního obsahu. Projekty se týkají kulturního cestovního ruchu nebo nehmotného kulturního dědictví. Celkovým cílem je, aby se díky grantům zvýšila kulturní aktivita regionů. Dotace jsou určeny registrovaným společenstvím, jako jsou obce, nadace, spolky, družstva a společnosti v řídce osídlených oblastech (dané zákonnou definicí).

Podpora inovativních přístupů v umělecké praxi

Mapované programy podpory zahrnují inovativní přístupy, které zavádějí nové principy do celého hodnotového řetězce v umění, ať už je to udržitelnost nebo inkluze. Příkladem konkrétního programu je v tomto ohledu [podpora inkluzivní umělecké praxe](#) Kulturstiftung des Bundes/Spolkové kulturní nadace v SRN. Cílem programu je zlepšit pracovní situaci umělců se zdravotním postižením.

Podmínkou je, že kulturní instituce mají být podporovány a má jim být umožněno pracovat inkluzivně a zaměstnávat umělecké pracovníky se zdravotním postižením. To má doprovázet nezbytnou změnu v kulturních institucích, z níž budou mít prospěch všichni umělci. Ve společnosti, která se vyznačuje rozmanitostí, podporuje inkluzivní kultura orientaci na schopnosti a potřeby různých lidí a umožňuje nové pohledy na uměleckou praxi a spolupráci. Podněcuje proces, který je v konečném důsledku prospěšný pro všechny.

Cílem programu je umožnit umělecké inovace a kompenzovat stávající znevýhodnění osob se zdravotním postižením. Skládá se ze tří modulů, z nichž každý je zaměřen na různé skupiny a odvětví inkluzivní kulturní scény v Německu: mentoringový program pro vedoucí pracovníky se zdravotním postižením, síť pro scénická umění a poradenské služby poskytované celostátním poradním týmem pro kulturu a inkluzi, který bude mimo jiné rozvíjet program veřejné akademie pro kulturní aktéry a hodnotit a šířit výsledky programu.

Nabídky individuální podpory jsou určeny lidem s tělesným, mentálním i kognitivním postižením. Rozhodujícím faktorem je sebeurčení osoby. Program pro inkluzivní uměleckou praxi bude trvat čtyři roky (2022–2025) a je financován Spolkovou kulturní nadací částkou 3,9 mil. eur.

Posílení internacionalizace

Období po pandemii je charakteristické rovněž posílením podpory internacionalizace, mezinárodní spolupráce a exportu a hledáním nových udržitelných modelů. [Program uměleckého rozvoje](#), který byl vyhlášen Arts Council Malta, se skládá ze čtyř specifických programů, jež mají umožnit posílení rozvoje uměleckých talentů a komunit pro místní i mezinárodní platformy.

Program zahrnuje kromě tradiční podpory mezinárodních projektů rovněž výzkum a rozvoj projektů zaměřených na tvůrčí rizika a aktivní zapojení komunit, stejně jako podporu rozvoje ambiciózních audiovizuálních programů zaměřených na kvalitu s potenciálem mezinárodní distribuce. Cílem je v tomto ohledu motivovat a posílit kvalitní umělecké a kulturní televizní programy na soukromých vysílacích stanicích na Maltě.

Další z podporovatelů Basilicata Creativa (Matera, Itálie) se rovněž soustředí na internacionalizaci v KKO, kterou ale provazuje s podporou dalších aktivit jako koordinátor [konsorcia/klastru CREA-Thriv-EU](#) (Euroclusters for Thriving Creative and Cultural Industries). Poskytuje tzv. kaskádové granty pro malé a střední podniky (SMEs). Projekty malých a středních podniků v KKO musí řešit některou z následujících výzev:

- diverzifikace produktů/služeb/obsahu založených na digitálních technologiích, zejména v oblasti kulturního dědictví, archivů a knihoven,
- podpora ekologického přechodu audiovizuálního a multimediálního odvětví a scénických umění,
- překonání rozdílů v dovednostech pracovníků v kulturních a tvůrčích odvětvích a podpora většího zapojení žen,
- zvyšování obchodních příležitostí prostřednictvím internacionalizace a synergií podél hodnotových řetězců a napříč nimi.

Posílení konkrétního druhu umění prostřednictvím strategických dokumentů vzniklých participativním přístupem

Veřejné konzultace a další participační nástroje jsou naprostou samozřejmostí v postcovidové době nejen u přípravy dotačních programů, ale i u strategických dokumentů a doporučení. Přerušení aktivit umělecké praxe během pandemie naučilo KKO větší interakci a vymáhání si pozornosti aktérů veřejné sféry při přípravě důležitých rozhodnutí. Participace je užitečným nástrojem jen tehdy, pokud jsou aktivní obě strany a pokud v KKO dokáží definovat své potřeby.

Nová strategie Arts Council Ireland v oblasti tance [Advancing Dance 2022–2025](#) vznikala za široké diskuze celého sektoru. Má za cíl zvýšit kapacitu tanečního sektoru v Irsku prostřednictvím konkrétních opatření a investic. Realizace této politiky by měla vést k rozšíření příležitostí jak pro taneční umělce, tak pro publikum.

V rámci strategie bude pilotován nový program (Advanced Dance Training), který by měl odstranit finanční překážky bránící přístupu mladých lidí k předprofesionálnímu vzdělávání na vysoké úrovni v celé zemi. Rovněž bude realizován výzkum a následný vývoj, který by měl vést k vytvoření celostátní taneční skupiny s mezinárodním dosahem.

Podkladem pro vznik této strategie byl široký konzultační přístup, který mapoval potřeby stávajícího tanečního sektoru i širšího odvětví, včetně analýzy taneční politiky na mezinárodní úrovni. Zahrnoval fokusní skupiny a rozhovory s klíčovými osobami napříč odvětvím, které reprezentovali široký průřez praxí, a rovněž rozsáhlý průzkum a srovnávací analýzu dat činností a strategií Rad pro umění v mezinárodním kontextu.

Evropská úroveň

Celoevropská úroveň podpory kultury je shrnuta na následujících stránkách s důrazem na nová témata ve výzvách programu Evropské unie Kreativní Evropa. Detailní rešerše jednotlivých výzev jsou součástí Přílohy 1.

Kreativní Evropa je program Evropské unie na podporu kulturních a kreativních odvětví (scénická umění, výtvarné umění, literatura, hudba, film, televize, herní průmysl, kulturní dědictví ad.). Program každý rok nabízí více než dvacítku výzev pro financování kulturních a kreativních projektů. Každá grantová výzva má své specifické cíle a priority. Program je realizován na základě Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU). Výzvy jsou rovněž v souladu s cíli Nové evropské agendy pro kulturu z roku 2018 a Pracovního plánu pro kulturu. Některé výzvy ovlivňují také iniciativy Evropského parlamentu.

Pracovní plán pro kulturu na období 2023–2026 přijala [Usnesením Rada ministrů kultury EU](#) 29. listopadu 2022. Plán stanovuje priority pro řešení hlavních výzev, kterým KKO čelí, a odpovídající opatření k jejich řešení. Jeho provádění zahrnuje úzkou spolupráci mezi členskými státy, Evropskou komisí a předsednictvím Evropské rady.

Čtyři priority Pracovního plánu jsou:

- umělci a pracovníci v kultuře: posílení postavení kulturních a kreativních odvětví,
- kultura pro lidi: posílení účasti na kulturním životě a úlohy kultury ve společnosti,
- kultura pro planetu: plné využití potenciálu kultury,
- kultura pro partnerství (společná tvorba): posílení kulturního rozměru vnějších vztahů EU.

V souvislosti s prioritními oblastmi Usnesení stanovuje plán 21 činností, které se týkají konkrétních otázek, jakými jsou např.:

- pracovní podmínky umělců,
- úloha kultury pro zdraví a well-being,
- přístup ke kultuře, kulturní účast a demokracie,
- úloha knihoven,
- ekologický a digitální přechod odvětví,
- kultura, kulturní dědictví a změna klimatu,
- kvalitní architektura,
- mezinárodní kulturní vztahy (zapojení Ukrajiny).

Program Kreativní Evropa se skládá ze tří částí:

Kultura (podpora projektů mezinárodní spolupráce z oblasti KKO kromě audiovize), MEDIA (podpora evropské kinematografie a audiovizuálního průmyslu) a Mezioborová část (podpora inovativních projektů propojujících kulturu, umění a technologie a podpora zpravodajských médií a mediální výchovy).

Současné programové období 2021–2027 má celkový rozpočet 2,44 mld. € (58 % MEDIA, 33 % Kultura, 9 % Mezioborová část).

Program se provádí prostřednictvím ročních pracovních programů, které obsahují údaje o výši částky přidělené každé akci. Komise přijímá roční pracovní programy prostřednictvím prováděcích aktů.

Kreativní Evropa přispívá k dosažení klíčových priorit Evropské komise, jako jsou ekologická udržitelnost, inkluze a rovnost pohlaví. Všechny podpořené projekty musí tyto principy zohledňovat ve svých aktivitách. Evropská komise a Výkonná agentura (EACEA) vydaly publikaci [Creative Europe 2014–2020: Gender Equality, Sustainability and Digitalisation](#), ve kterých jsou zmapována průřezová témata v Projektech evropské spolupráce podpořených v daném období.

Program MEDIA podporuje organizace v oblasti filmu, televize a nových médií a nabízí financování, vzdělávání a networking pro producenty, herní vývojáře, distributory, sales agenty, organizátory vzdělávacích programů, pro audiovizuální profesionály, organizátory festivalů, trhů a dalších aktivit pro audiovizuální profesionály, VOD platformy, organizace působící v oblasti filmové výchovy, provozovatele kin. Výzvy programu jsou velmi úzce zaměřeny a kontinuálně reflektují potřeby daných oblastí.

Program Kultura poskytuje podporu široké škále subjektů: pořadatelům kulturních akcí, nakladatelům, vzdělávacím institucím nebo veřejné správě. Žadatelé mohou být také subjekty z audiovizuální oblasti, pokud jejich projekty nemají čistě audiovizuální obsah. Jedná se tak například o subjekty působící v oblasti výtvarného umění, scénických umění, hudby, literatury, architektury, kulturního dědictví, módy, řemesel.

V Mezioborové části je podporována kvalitní žurnalistika, pluralita médií a mediální výchova, inovativní projekty zahrnující digitální technologie a mezioborovou spolupráci v rámci Innovation Lab. Dále v rámci Mezioborové části vypisuje program přípravné výzvy zaměřené na nové trendy nebo tematické výzvy zaměřené na některé z priorit programu.

Kromě tří částí podpory program zahrnuje i množství iniciativ, mezi které patří např. Evropské hlavní město kultury, ceny (kulturní dědictví, architektura, hudba, literatura), Označení Evropské dědictví (EHL), [Nový evropský Bauhaus](#).

Kromě programu Kreativní Evropa podporuje Evropská komise projekty s kulturním rozměrem i v řadě dalších programů primárně zaměřených na jiné oblasti, jakými jsou např. vzdělávání (Erasmus+) a výzkum (Horizont Evropa). Kultura je podporována i prostřednictvím Fondů EU, jejichž programy se připravují na národních úrovních. I zde jsou v základních parametrech reflektovány výzvy současného stavu kulturních a kreativních odvětví. Jako příklad podpory podnikání v KKO je pod číslem 17 Přílohy 1 uveden i příklad projektu realizovaný v rámci klastrové iniciativy Programu podpory jednotného trhu.

Program Evropské unie na podporu kulturních a kreativních odvětví Kreativní Evropa zahrnuje velké množství témat a snaží se postihnout trendy a měnící se prostředí ovlivňující rozvoj kulturních a kreativních odvětví. Vzhledem k danému rozpočtu však program nemůže zásadně ovlivnit rozvoj a směřování kultury a kreativity v Evropě. Proto je třeba jeho dílčí programy/akce a nastavení jejich cílů a podmínek vnímat spíše jako pilotní/modelové příklady a vzory pro přijímání opatření i na národních úrovních. V minulém programovacím období (2014–2021) se např. velmi osvědčilo a rozšířilo se i na úroveň národních a dalších programů téma práce s publikem. V současném období program hledá cesty, jak ovlivnit a podnítit kulturní a kreativní sektor k zájmu a dodržování pravidel ekologické udržitelnosti, inkluze a rovnosti pohlaví.

Ekologická udržitelnost

Do tématu ekologické udržitelnosti např. spadají i velmi konkrétní podmínky stanovené pro cestování v rámci programu Culture Moves Europe nebo podmínka strategického uvažování o ekologické udržitelnosti v rámci všech projektů evropské spolupráce. Vzhledem k zařazení možné priority ve výzvách Projektů evropské spolupráce vzrůstá i podíl projektů zaměřených na toto téma, v současné době se blíží 20 % podpořených projektů.

Inkluze a posílení demokratických hodnot současné Evropy

Důraz na inkluzi nastolený v rámci priorit výzev programu Kreativní Evropa Kultura na podporu Projektů evropské spolupráce se začíná projevovat v nárůstu projektů zaměřených např. na zapojování místních obyvatel v odloučených a venkovských lokalitách. I toto zaměření lze vnímat jako důležitý impuls pro udržení demokratických hodnot současné Evropy. K posílení demokracie přispívají i současné programy na podporu kvalitní žurnalistiky a plurality médií a mediální gramotnosti.

Umělecká kariéra

Dalším tématem, které nové programovací období řeší, je posílení statusu umělce podporou individuálních umělců v již zmíněném programu [Culture Moves Europe](#) zaměřeném na krátkodobou mezinárodní mobilitu. Na podporu uměleckých kariér jsou zaměřeny i výzvy Evropských platforem a tzv. kaskádové granty zaměřené na konkrétní umělecké obory.

Inovativní přístupy

Program Kreativní Evropa podporuje i téma prolínání kultury, kreativity a inovací speciálními výzvami programu [Innovation Lab](#), zaměřeného na podporu organizací z kulturních a kreativních odvětví, včetně audiovizuálního odvětví, v oblasti vývoje a testování inovativních digitálních řešení.

Program rovněž i mimo dané mantinely pečlivého plánování dokáže zareagovat na kritické situace. Dokladem je podpora ukrajinského kulturního a kreativního sektoru v rámci speciálních výzev.

Národní plány obnovy

Pandemie viru covid-19 měla a v některých případech stále má devastující dopad na řadu odvětví. S cílem pomoci obnovit a zvýšit odolnost po pandemii v různých odvětvích vytvořila Evropská komise nástroj EU Recovery and Resilience Facility (RRF), který je ústředním bodem programu NextGenerationEU v hodnotě téměř 800 mld. eur.

Nástroj vstoupil v platnost 19. února 2021. Financuje reformy a investice v členských státech EU uskutečněné od začátku pandemie v únoru 2020 do 31. prosince 2026. Země mohou získat financování až do výše předem dohodnuté maximální částky.

Aby mohly vlády EU využít podpory v rámci nástroje, musely předložit národní plány obnovy, nastiňující reformy a investice, které zavedou do konce roku 2026, s jasnými milníky a cíli.

Nástroj RRF je založen na provedení výkonu. To znamená, že komise vyplácí částky jednotlivým zemím pouze tehdy, když dosáhnou dohodnutých milníků a cílů k dokončení reforem a investic zahrnutých v jejich plánu. Země EU měly možnost předkládat své národní plány obnovy s opatřeními ke zlepšení veřejného života, včetně kulturních a kreativních odvětví. Během pandemie došlo k odhalení strukturálních nedostatků a nedostatečné odolnosti v různých sektorech společnosti a ekonomiky. V rámci KKO došlo k odhalení strukturálních nedostatků, jako jsou závislost na omezených zdrojích financování, slabé vztahy s klíčovými zainteresovanými stranami, nejisté podmínky na trhu práce a další (Betzler et al. 2023).

RRF zahrnuje celkový rozpočet ve výši 723,8 mld. eur na podporu reforem a investic v zemích EU, z toho 385,8 mld. eur je alokováno jako půjčky a 338 mld. eur jako granty. Program dále zahrnuje financování evropských programů nebo fondů, jako jsou Horizont 2020, InvestEU, Rozvoj venkova a Fond spravedlivé transformace. Aby mohly členské státy požádat o finanční prostředky z tohoto programu, musely vypracovat své NPO. V souladu s některými velkými výzvami RRF bylo stanoveno šest oblastí dopadu evropského významu strukturovaných do šesti pilířů:

1. zelená transformace,
2. digitální transformace,
3. inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění, včetně hospodářské soudržnosti, pracovních míst, produktivity, konkurenceschopnosti, výzkumu, vývoje a inovací; dobře fungující jednotný trh se silnými malými a středními podniky,
4. sociální a územní soudržnost,
5. zdraví a ekonomická, sociální a institucionální odolnost,
6. politiky pro příští generaci.

Podle podmínek nástroje RRF musí být 37 % rozpočtu jednotlivých plánů členských zemí investováno do zelené transformace a 20 % do digitální transformace.

KKO v rámci unijního Nástroje pro oživení a odolnost

Pandemie covidu-19 měla zničující dopad na většinu odvětví včetně KKO. Zastavení kulturních aktivit, uzavření muzeí, knihoven, archivů, galerií a památkových objektů, zrušení akcí, festivalů a přehlídek, jakož i veletrhů umění, designu a módy, vedlo ke značným ztrátám příjmů ve všech zemích EU se 70% poklesem tržeb v roce 2020 pro provozovatele kin, 76% poklesem návštěvnosti hudebních akcí a až 75–80% pro muzea (v oblíbených turistických regionech). Pouze odvětví videoher vykázalo v roce 2020 výrazné zvýšení obrátu hlavních hráčů v EU (European Commission, 2022).

V posledních letech se politická opatření EU v oblasti kultury řídila prioritami definovanými ve strategických dokumentech, zejména v [Nové evropské agendě pro kulturu](#) a Pracovním plánu pro kulturu. Průmyslová strategie EU dále určila ekosystém kulturních a kreativních odvětví jako jeden ze 14 průmyslových ekosystémů pro inkluzivní a udržitelnou obnovu a také zelenou a digitální transformaci hospodářství EU.

Krise covidu-19 sice urychlila digitální transformaci a technologický rozvoj, který poskytuje velký potenciál ve tvorbě obsahu, lepšímu přístupu ke službám a zboží a interakci s koncovými uživateli, ale ještě tento potenciál není plně využíván všemi aktéry v kreativním hodnotovém řetězci. Přístup k technologiím zůstává obtížný nebo nákladný, zejména pro malé hráče. Aktéři KKO musí zvýšit úsilí o vývoj nových formátů obsahu, služeb a obchodních modelů. Krize rovněž prohloubila základní roztržičnost, nedostatečné investice a nedostatečný přístup k financování pro malé subjekty (European Commission, 2022).

KKO čelí strukturálním výzvám, zejména pokud jde o pracovní a životní podmínky umělců, kulturních a mediálních profesionálů a křehkost kreativních podniků, z nichž většinu tvoří malé a mikro podniky. Umělci a profesionálové mají často nejisté pracovní smlouvy a vysokou míru samostatné výdělečné činnosti. KKO také trpí nedostatkem dovedností potřebných na trhu práce.

Na druhou stranu, KKO mohou hrát klíčovou roli při posilování sociální soudržnosti a blahobytu a také udržitelného rozvoje. Jsou mocnou silou pro sbližování lidí, podporují regeneraci komunit a zlepšují zdraví a pohodu, jak se ukázalo během pandemie covidu-19. Kreativní podnikání má také obrovský potenciál zvýšit odolnost, urychlit inovace, otevřít nové obchodní příležitosti a silný potenciál přelévání k podpoře transformačních změn.

Členské státy měly možnost všechny tyto výzvy reflektovat v národních plánech obnovy a zavést opatření k jejich vyřešení a zmírnění negativních dopadů. Členské státy mohly – ale nemusely – do svých plánů zahrnout konkrétní iniciativy pro KKO. EU ve svých národních plánech reforem neuvedla minimální ani maximální rozpočet pro KKO. Nicméně kampaň [#CulturalDealEU](#) v rámci aktivit [Culture Action Europe](#) vyzvala k tomu, aby alespoň 2 % rozpočtu NPO každé země byla věnována umění a kultuře. Hodnocení organizace Culture Action Europe v roce 2021 dospělo k závěru, že i když byl práh 2 % splněn na agregované úrovni EU, několik členských států buď nepředpokládá žádnou konkrétní položku pro umění a kulturu, nebo vynakládá přibližně 1 % (Culture Action Europe, 2021). V roce 2022 Výbor EU pro kulturu a vzdělávání uvedl, že reakce členských států EU na pandemii z velké části ignorovala KKO a požadoval vyčlenění finančních prostředků a další podporu směrem ke KKO. Stejný výbor zdůrazňuje potřebu doplňkových akcí na úrovni EU, na vnitrostátní a místní úrovni, přičemž je třeba vzít v úvahu zejména segmenty, které byly nejvíce zasaženy, jako jsou živá zábava, divadelní umění, výstavy, památky, muzea a kina. Výbor vyjadřuje znepokojení nad tím, že KKO se budou zotavovat různou rychlostí kvůli různorodosti veřejné podpory, což prohloubí mezery v kulturním ekosystému EU a ohrozí kulturní rozmanitost Evropy (Betzler et al., 2023).

V roce 2022 Evropská komise zveřejnila tematickou analýzu [Recovery and Resilience Scoreboard](#) o kultuře a kreativních odvětvích, aby ilustrovala dopad nástroje RRF na toto odvětví po ničivém dopadu pandemie covidu-19. Podle této studie 16 z 22 členských států zahrnuje do svých národních plánů řadu reforem a investic na podporu odolnosti KKO a na podporu jejich přechodu k tomu být ekologičtější a digitálně vyspělejší. Tato opatření představují přibližně 10 mld. eur, což představuje zhruba 2,3 % odhadovaných nákladů na 22 národních plánů obnovy a odolnosti (European Commission, 2022).

Různé země začlenily důležité legislativní reformy ke zlepšení postavení a pracovních podmínek umělců a kulturních pracovníků nebo k využití digitálních a ekologických příležitostí. Mezi tyto země patří i Česká republika, která si stanovila za cíl v legislativě reflektovat status umělce. Členské státy rovněž naplánovaly investice na podporu digitalizace, produkce a šíření obsahu a také na rozvoj digitálních dovedností v KKO.

Součástí některých plánů jsou také renovace zaměřené na zvýšení energetické účinnosti v budovách kulturního dědictví a pobídky pro zelené projekty šetrné ke klimatu ze strany kulturních subjektů. Další investice budou zaměřeny na konkurenceschopnost, inovace a internacionalizaci KKO. Několik členských států plánovalo financovat tvorbu a produkci kulturního obsahu a propagaci kulturní nabídky s cílem podpořit kulturní cestovní ruch a zvýšit atraktivitu regionů. Další inovativní aktivity zlepšují přístup ke kultuře a využijí její sílu pro sociální soudržnost a blahobyt.

KKO budou také těžit z většího souboru opatření, která nejsou primárně zaměřená na KKO samotné, ale mají širší politické zaměření, jako jsou zelené stavebnictví, digitalizace malých a středních podniků, finanční nástroje nebo školení pracovníků v oblasti digitálních dovedností.

Jednou ze zemí, které do svých národních plánů obnovy komplexně zahrnuly oblast KKO, je Španělsko. Aktivity, které Španělsko plánuje podpořit z tohoto rozpočtu, jsou rozděleny do dvou hlavních oblastí: zvyšování hodnoty kulturního průmyslu (325 mil. eur) a vytvoření španělského audiovizuálního centra Evropy (200 mil. eur). První oblast, tedy zvyšování hodnoty kulturního průmyslu, se soustředí na vytvoření statusu umělce, konkrétně adaptaci legislativního, fiskálního a pracovního rámce, který bude brát v potaz specifika KKO. Dále se tato oblast zaměřuje na propagaci filantropie a investic do KKO a vytvoření podmínek k podpoře soukromého financování v kulturním sektoru. Dále je zde prostor věnován autorským právům a digitalizaci a s tím spojené legislativě, zvyšování dovedností v KKO v oblasti financování a podnikání prostřednictvím stipendií pro profesionály v KKO, speciálním školením a řadě dalších opatření.

Druhá oblast investic se zaměřuje na vytvoření španělského audiovizuálního centra Evropy. Tato oblast v sobě zahrnuje legislativní reformu v oblasti audiovizuální tvorby a propagaci, modernizaci a digitalizaci audiovizuálního sektoru vedoucí ke zlepšení konkurenceschopnosti, zvýšení kompetencí a odolnosti.

Dalším zajímavým příkladem je Irsko, které mimo dalších aktivit zahrnuje do svého národního plánu obnovy pilotní schéma základního příjmu pro umělce. Tento program byl poprvé zaveden jako opatření k pomoci uměleckému a kulturnímu sektoru přizpůsobit se a zotavit se z pandemie covidu-19. V roce 2022 alokovalo ministerstvo kultury zdroje ve výši 25 mil. eur na spuštění pilotního projektu. Program poběží tři roky, přičemž účastníci obdrží platby ve výši 325 eur týdně. Na konci roku 2023 byly zveřejněny první výsledky tohoto pilotního programu, které poukazují na následující:

- Příjemci základního příjmu snížili množství času stráveného prací v jiném sektoru.
- U příjemců základního příjmu se výrazně zvýšila pravděpodobnost, že se budou schopni uživit pouze prací v umění.
- Deprese a úzkosti se u příjemců základního příjmu snížily o téměř 10 % v porovnání s kontrolní skupinou.
- Příjemci základního příjmu měli o 19,2 % menší pravděpodobnost, že budou mít potíže s placením účtů v porovnání s kontrolní skupinou.
- Základní příjem tak zlepšuje nejen pracovní podmínky a prostředí umělců, ale také jejich duševní zdraví.

Na základě studie provedené Betzler, Loots a Prokúpkem (2023), země, které do svých NPO zahrnuly opatření v oblasti KKO, vyčlenily tímto směrem rozpočet v průměru ve výši 2,54 % svého celkového rozpočtu. Pokud vezmeme v úvahu všechny země způsobilé k účasti v programu, průměrný rozpočet KKO je přibližně 1,5 %, což je méně než doporučení Culture Action Europe. Tato studie přináší řadu zjištění:

1. Zda se, že v členských státech chybí systematické pochopení toho, jak lze řešit strukturální nedostatky v široké oblasti umění a kultury, například pomocí digitálních a ekologických iniciativ. V rámci plánů jednotlivých zemí jsou velké rozdíly. Některá

opatření pro oblast KKO jsou velmi konkrétní, jako například rekonstrukce konkrétních památek a jiné zase velmi obecné, například digitalizace kulturního dědictví. V souladu se zprávou Culture Action Europe i tato analýza zdůrazňuje, že velká podpora je věnována „snadno vykazovatelným“ opatřením, které mohou ospravedlnit splnění milníků a cílů, tedy kritérií pro uvolnění plateb z EU.

2. V národních plánech převládají opatření zaměřená na větší kulturní a kreativní odvětví, včetně audiovizuálního průmyslu a kulturního dědictví, a často upřednostňují velké institucionální hráče, přičemž ponechávají stranou nezávislou kulturní scénu sestávající z mikro podniků a malých organizací.
3. Země nejméně investují do opatření, která jsou skutečně transformační, včetně zvýšené udržitelnosti cestovního ruchu a posílení kompetencí v kulturních a kreativních odvětvích včetně pracovních reforem. Změny jako tyto mohou učinit stávající kulturní a kreativní infrastrukturu odolnější budoucím krizím a výkyvům.

Dále tato studie odhaluje souvislosti mezi řadou ukazatelů jednotlivých zemí a jakým způsobem jsou KKO reflektována v jejich národních plánech.

1. Země se stabilnějším kulturním ekosystémem (vyjádřeným počtem kulturních podniků vzhledem k celkovému počtu podniků v dané zemi) a silnou veřejnou podporou kultury (vyjádřenou vládními výdaji na rekreaci, kulturu a náboženství k celkovým výdajům) mají ve svých plánech opatření pro KKO, která jsou ambiciózní a cílí na skutečnou transformaci. Naopak země s nízkou podnikatelskou aktivitou v umění a kultuře a nízkou veřejnou podporou mají malou kulturní infrastrukturu a jejich národní plány jsou relativně méně ambiciózní, protože dávají přednost záchraně a obnově současného ekosystému a statusu quo.
2. Druhá významná souvislost, kterou studie odhaluje, je mezi zaměstnaností v kultuře (vyjádřená podílem zaměstnanosti v kultuře k celkové zaměstnanosti dané země) a rozpočtem národního plánu pro KKO. Výsledky ukazují, že země s více pracovníky v KKO pozitivně koreluje s nižším rozpočtem pro KKO v plánech členských zemí. To lze interpretovat tak, že státy, které již mají větší sklon k podpoře KKO, dávají přednost méně investicím do KKO ve srovnání s jinými oblastmi. Stejně tak tedy země s relativně menší kulturní aktivitou považují nástroj RRP za prostředek, jak navýšit své rozpočty na kulturu (Betzler et al. 2023).

V závěru studie autoři uvádí, že členským zemím EU stále chybí společné chápání toho, jak se mohou KKO stát po pandemii odolnější, ale také jak mohou přispět k odolnější společnosti (Betzler et al. 2023).

Na základě analýzy Evropské komise [Recovery and Resilience Scoreboard](#) je Česká republika třetí zemí s největším podílem výdajů na KKO vzhledem k celkovým výdajům v rámci národního plánu, za Itálií a Slovenskem. Česká republika je v této studii, spolu s Rakouskem, Řeckem a Španělskem, uvedena jako příklad dobré praxe. Studie vyzdvihuje především fakt, že řada opatření směřuje k reformám k zavedení statusu umělce nebo ke změnám v legislativě. Tyto reformy by měly také zahrnovat granty na rozvoj znalostí a dovedností v oblasti digitalizace, finančních a manažerských dovedností, kulturní inovace, internacionalizace a propojení sektoru umění a kultury se sektorem vzdělávání. Česká republika ve svém národním plánu vyčlenila celkem 215,7 mil. eur pro oblast KKO.

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Úvod

Výstupy dotazníkového šetření jsou shrnuty v následujícím textu podle jednotlivých okruhů dotazů. Podrobné výstupy jsou obsahem Přílohy 2.

Výdaje na kulturu

Výdaje na kulturu samosprávných orgánů se podle respondentů v roce 2023 v porovnání s rokem 2022 fakticky nesnižovaly. V některých případech došlo pouze k přesunům jednotlivých položek, např. snížení výdajů na vlastní akce či změně alokací pro okruhy podpory. V jednom případě došlo ke snížení rozpočtu, nicméně zde byla důvodem jednorázová vyšší investice v roce 2022. Naopak většinou došlo ke zvyšování výdajů až do výše desítek procent. Jednalo se vesměs o navýšování provozních rozpočtů pro zřizované a příspěvkové organizace z důvodu potřeby dorovnání zvýšených cen na energie, v některých případech došlo i k navýšení dotačních titulů či otevření nových programů. Pouze v jednom dalším případě zůstal rozpočet v roce 2023 stejný jako v roce 2022.

Změny v současném stavu místní kultury

Výraznější změny v současném stavu místní kultury (zřizované i nezřizované) v důsledku pandemie a dalších krizí nebyly ve větší míře zaznamenány. Jako největší změna je pocítována snížená návštěvnost a vyšší míra spolupráce mezi různými subjekty. V naprosté většině případů nedošlo k ukončení činnosti organizací či o nich úředníci nevědí. Nedošlo ke snížení počtu projektů/žadatelů o individuální dotace. Nebylo zaznamenáno ani snížení či zvýšení výkonu organizací. Bylo zaznamenáno zvýšení online aktivit a rovněž úbytek sponzorů. Téměř ve všech případech je evidována vyšší míra hledání dalších finančních zdrojů a rovněž zvýšený zájem o ekologickou udržitelnost; ta je však vnímána především jako důraz na snížení energetické náročnosti provozu objektů. Polovina respondentů prováděla v rámci covidu-19 vlastní šetření o situaci podporovaných kulturních institucí. Byly monitorovány především příspěvkové organizace, ale i realizátoři podporovaných neziskových aktivit. Byla sledována i návštěvnost. Většina respondentů uvedla, že jejich úřady realizovaly změny v systému podpory. Nicméně kromě zvýšení finanční spoluúčasti či přesunu a obměně dílčích dotačních titulů více konkrétních příkladů respondenti neuvedli. Většina respondentů však o zavedení či rozšíření změn v systému podpory do budoucna uvažuje. Jako příklady byly uvedeny: vzdělávání/arts management pro neziskový sektor, technické vybavení pro prostory, volné vstupy, širší spolupráce města s pořadatelem kulturních akcí. Hlavní město Praha uvedlo promítnutí principů excelence do dotačního systému (úprava kritérií, vyšší podpora excelentních projektů) a vytvoření a zavedení nového nástroje pro strategické hodnocení a řízení příspěvkových organizací Evaluart a rovněž nástroje MAPK2O pro mapování kulturních a kreativních odvětví. Kromě již plánovaných změn někteří respondenti uvedli i typy žádoucích změn. Mezi nimi se objevila např. témata racionalizace pozic v kulturních organizacích, zajištění kulturní infrastruktury, zlevňování nájmu marketingových nástrojů patřících městům, podpora řemesel, podpora inovací a kreativity, propojování kulturních a kreativních subjektů.

Strategické dokumenty

Všichni respondenti uvedli, že mají kulturu zakotvenou ve strategických materiálech. Většina je pak přesvědčena, že jsou strategie platné i s ohledem na současné krize. Pokud jde o naplňování akčních cílů, mnozí si uvědomují nutnost monitoringu, hledání vyšší míry spolupráce, udržitelnosti ve smyslu důrazu na komunitní charakter a participaci.

Národní plán obnovy

Národní plán obnovy pro oblast kultury je vnímán většinou pozitivně a všichni respondenti jsou s ním obeznámeni. S výjimkou jednoho menšího města jsou do výzev zapojeni všichni z úřadů, které vyplnily dotazník. Za přínos pro rozvoj sektoru považuje NPO 7 respondentů, 2 odpověděli, že neví a pouze 1 uvedl, že nikoliv. Jako důvod byla zmíněna nepřipravenost jednotné linie digitalizace kulturního sektoru a kulturního dědictví. V komentářích se vyskytly i výhrady k nastavení podmínek některých programů a časových harmonogramů.

Respondenti jsou s tématy a výzvami v rámci NPO spíše obeznámeni. Pouze někteří nemají názor na přínos některých výzev. Pokud jde o jednotlivá témata podpory, téměř stoprocentně pozitivně je vnímána Podpora rozvoje regionálních kulturních a kreativních center – malá kulturní a kreativní centra, Status umělce – podpora vzdělávacích projektů pro umělce a kulturní a kreativní pracovníky, Status umělce – podpora projektů kreativního učení, Status umělce – podpora mezinárodní spolupráce a mobility. Nejmenší přínos či neznalost je spatřována u komponenty kreativních voucherů a Mapování a tvorba regionálních strategií kulturních a kreativních odvětví. Vyloženě negativně se vymezil vždy pouze jeden respondent u čtyř komponent.

Spolupráce na úrovni krajů a měst

Spolupráce na úrovni krajů a měst je chápána jako potřebná. Většina úřadů má zavedenu spolupráci s partnerskými městy či regiony, pozitivně vnímá výměnu zkušeností a příkladů v rámci setkání na úrovni asociací krajů a měst. Většina respondentů by přivítala více příležitostí ke sdílení kulturněpolitické praxe typu pracovních setkání na celostátní úrovni a rovněž větší informovanost o trendech kulturní politiky a projektech a programech v rámci samosprávných orgánů i na úrovni státní správy.

Očekávání od budoucnosti

Pokud jde o budoucnost, většina respondentů vnímá nutnost adekvátně reagovat a měnit systém podpory kultury ze strany úřadů.

POLOSTRUKTUROVANÉ ROZHOVORY

1. Úroveň měst a regionů

Úvod

Jádrem polostrukturovaných rozhovorů byly otázky položené v rámci dotazníkového šetření, jsou však rozšířeny o další otázky a odpovědi týkající se především zacílení a specifik strategií či dotačních titulů. Kromě Zlínského a Královéhradeckého kraje, které reagovaly na dotazníkové šetření, byly díky rozhovorům rozšířeny odpovědi o města Ostrava a Olomouc a Olomoucký kraj.

Výstupy rozhovorů jsou shrnuty v následujícím textu podle jednotlivých okruhů dotazů.

Současná výše výdajů na kulturu a zásahy do financování

Rozpočty v roce 2023 byly podle rozhovorů v daných městech a krajích navýšeny. Někde nárůst činil cca 10 %, jinde byl výrazně vyšší. Při růstu rozpočtu sehrálo největší roli navýšení platů zaměstnanců v rámci příspěvkových organizací. V některých krajích či městech došlo k navýšení/snížení a přesunu prostředků mezi investicemi, účelově vázanými prostředky a dotacemi. I pro rok 2024 se spíše počítá s navýšením rozpočtů.

Změny kulturního života/stavu kultury a změny podpory

Během pandemie došlo přirozeně k výraznému snížení **návštěvnosti**, nicméně v roce 2023 se již v rámci dotazovaných regionů vrací návštěvnost na pouze mírně nižší, stejnou či vyšší úroveň než před pandemií. Několik dotazovaných vyjádřilo mírnou obavu z toho, že současné chování návštěvníků je předkrizové: „lidé jdou do divadla, protože mají pocit, že si to ještě mohou dovolit, než přijdou krizové roky“. Oslovení zástupci nezaznamenali dramatické výkyvy v **produkci kulturních organizací**. Někteří poukazují na změny týkající se revize činnosti či struktury, které jsou však v gesci podřízených institucí.

Pokud jde o **online aktivity**, někteří z dotazovaných nevnímají přílišný vzestup online aktivit po ukončení pandemie. Někteří však reflektují zvýšení konkrétních činností, mezi které patří např. virtuální prohlídky muzeí, výstavy, zvýšení zájmu o elektronické knihy a knihoboxy, nárůst digitalizace a prezentace sbírkových předmětů, online přednášky a besedy či tvorba podcastů.

Úbytek **sponzorů** je vnímán pouze na úrovni měst v souvislosti s festivaly.

Všichni dotazovaní vnímají zvýšení **spolupráce a síťování** mezi kulturními a dalšími subjekty. Všichni zároveň shodně uvádějí, že není jednoznačné, zda jde o důsledek krize či dalších faktorů, především i tlaku z jejich strany. Jedná se např. o podporu mecenášství, otevřenost komunitám, spolupráci příspěvkových a neziskových organizací, mezi různými žánry (divadlo, filharmonie, galerie, muzeum). Mezi konkrétními příklady se objevil i zajímavý příklad prolínání oblastí kultury a sportu. Jedná se o festival filharmonie, který se koná na fotbalovém stadionu a pořádá ho fotbalový klub. Dále byla zmíněna i obrovská spolupráce všech aktérů v rámci broumovské kandidatury na Evropské hlavní město kultury.

Pokud jde o **ekologickou udržitelnost**, reprezentanti měst a krajů ji vnímají především v souvislosti s nákupem elektromobilů, instalací fotovoltiky, LED technologiemi, zateplením, výměnou kotlů, digitalizací, sdílením techniky a přístrojů, online schůzkami, upouštěním od používání tiskovin. Někteří vnímají i to, že se tématu udržitelnosti věnují některé organizace obsahově v rámci výstav či dalších akcí. Je kvitována i snaha především hudebních festivalů dbát na co nejnižší uhlíkovou stopu.

Obecné vyjádření k důsledku krizí na současný stav kultury:

„Díky finanční intervenci z Národního plánu obnovy se povedlo sektor obrovsky rozvíjet. Prostředky, které jdou na jednotlivé segmenty, ať jsou to např. kreativní centra, kreativní vzdělávání, mapování, hodně pomohly. Díky válečné krizi i v důsledku covidu-19 si kultura uvědomila svou sílu na jedné straně pomáhat a zároveň sebevědomě formulovat stanoviska a uvědomit si, že je důležitou součástí společnosti a že může ovlivňovat postoje a názory lidí. A díky energetické krizi se daří rychleji otevírat a akcelarovat témata, která by se objevila, ale ne tak rychle, čímž se kultura v České republice dostává do přímějšího dialogu s evropskými trendy. Jsou to témata udržitelnosti, uhlíkové stopy, digitalizace, sociálního rozměru kultury, wellbeingu, odolnosti lokálních komunit atd.“

Strategické dokumenty/koncepce kultury

Většina regionů má nastavenou strategii zaměřenou na rozvoj kultury, případně i kulturních a kreativních odvětví. Některé strategie vznikaly během pandemie covidu-19, některé právě vznikají v souvislosti s nutností jejich existence při čerpání dotací z Národního plánu obnovy na úrovni krajů. Většina z dotazovaných nevnímá změnu hodnot během pandemie a její vliv na tvorbu strategie za významnou.

Konkrétní příklady nových dotačních titulů či zaměření uvedli zástupci Královéhradeckého a Zlínského kraje. Královéhradecký kraj vnímá jako důležitou pro rozvoj internacionalizace podporu mobilit a rezidencí. Nový dotační program Za kulturou v Královéhradeckém kraji je potom reakcí na krize, především energetickou a inflační. Pro některé skupiny obyvatel je kultura hůře dostupná, a proto existuje program, který finančně podporuje výjezdy škol za kulturou. Zároveň byly zavedeny i volné vstupy pro některé kategorie návštěvníků v určité dny. Zlínský kraj se v nové strategii zaměřuje na rozvoj a podporu kreativců. Považuje za nutné zmapovat a podpořit vznik nových studijních oborů z oblasti audiovizu, marketingu a uměleckých řemesel na středních školách a na Univerzitě T. Bati ve Zlíně.

Reflexe podpory od státu

Podporu kultury v rámci Národního plánu obnovy považují všichni dotazovaní v rámci rozhovorů za klíčovou a velmi přínosnou. Nicméně poukazují na nesystémovost realizace podpory, a především na nereálné termíny v případě investičních akcí. Jeden z respondentů zdůraznil, že „bude určitě nezbytné, aby byly dílčí výzvy vyhodnoceny, aby města, kraje, ale i ministerstvo měly zpětnou vazbu k dobrým příkladům praxe, která se osvědčila (nové inovativní projekty apod.)“.

Spolupráce s kraji a obcemi

V rámci krajů je zmiňována především spolupráce v rámci Asociace krajů České republiky. Na úrovni měst byla zmíněna spolupráce oddělení kultury napříč městy ČR, kde jsou sdíleny zkušenosti a problémové oblasti.

Budoucnost kultury

Budoucnost kultury vnímají oslovení optimisticky. Jsou přesvědčeni o jejím společenském přínosu, který se podle nich prokázal v době pandemie. Všichni si uvědomují současnou nadstandardní podporu kultury v rámci Národního plánu obnovy. Někteří si kladou otázku, zda jsou podporované aktivity udržitelné a zda bude do budoucna na co navazovat.

Zástupce Olomouckého kraje vidí budoucnost v tom, že „by měla existovat páteřní kulturní infrastruktura a síť nejvýznamnějších aktérů včetně např. festivalů rozprostřených na území kraje s jasnou pozicí Olomouce jako kulturní meky ve vztahu ke svému okolí. A na tomto území by mělo být živé kulturní podhoubí menších akcí, ať už tradičních, komunitních nebo poloprofesionálních. Měli bychom se hodně zabývat tématem dostupnosti kultury, aby nejenom byla kulturní zařízení v jednotlivých regionech, ale aby byla fakticky podpořena mobilita v rámci kraje. A aby stěžejní instituce, festivaly a další akce měly zajištěné dlouhodobé a dostatečné financování a aby jejich manažeři a lídři měli náležitě vzdělání a dovednosti sektor rozvíjet. Pokud

se podaří vybudovat silnou páteř, tak sektor kultury může být natolik odolný, že nějaké ponižování dotací z ministerstva kultury apod. ho nemůže nějakým způsobem úplně položit. A zároveň sektor bude natolik silný a sebevědomý, že neumožní, aby se podpora snižovala“.

Ostatní vizi rozšířili i o přesvědčení, že se „peníze najdou, že poroste podpora ze strany donátorů ze soukromého sektoru. A že, i když bude krize, kultura bude pořád potřeba“.

A ještě jedna optimistická vize na závěr: „Ve chvíli, kdy skončí Národní plán obnovy, tak to bude velmi znatelný zásah. Na druhou stranu dialogem a spoluprací i na přeshraniční úrovni se dá udělat hodně věcí, které lze stále posouvat. Existuje samozřejmě nekončící debata, kolik procent budeme dávat na kulturu atd., ale primární je uvědomit si, že kulturu potřebujeme, že je součástí naší identity a bez ní nemůžeme fungovat ani jako jednotlivci, ani jako stát nebo regiony. Identita je základem pro to, že máme chuť něco pro region, stát, město dělat. Když se podíváme na výsledky statistických šetření, tak vidíme, že lidi, kteří chodí za kulturou, jsou zároveň lidi, kteří akcentují vzdělání. Jestli bylo dřív vejce nebo slepice, jestli akcentují vzdělání, a proto chodí na kulturu, nebo naopak, je vedlejší. Podstatné je, že kulturní infrastrukturu a širokou nabídku potřebujeme, abychom tvořili vzdělanou společnost. Máme obrovské štěstí, kde jsme se narodili, kde žijeme. Navazujeme na mnohvrstevnaté kulturní vrstvy, máme bohatou kulturní infrastrukturu. A to je něco, co je nám dané a co musíme posouvat dál bez ohledu na to, kolik na to máme peněz.“

Shrnutí

Výdaje na kulturu samosprávných orgánů se podle respondentů v roce 2023 v porovnání s rokem 2022 fakticky nesnižovaly. V některých případech došlo pouze k přesunům jednotlivých položek, např. ke snížení výdajů na vlastní akce či ke změně alokací pro okruhy podpory. V jednom případě došlo ke snížení rozpočtu, nicméně zde byla důvodem jednorázová vyšší investice v roce 2022. Naopak většinou došlo ke zvyšování výdajů až do výše desítek procent. Jednalo se vesměs o navýšování provozních rozpočtů pro zřizované a příspěvkové organizace z důvodu potřeby dorovnání zvýšených cen energií a státem řízené zvýšení platů, v některých případech došlo i k navýšení dotačních titulů či otevření nových programů. Pouze v jednom dalším případě zůstal rozpočet v roce 2023 stejný jako v roce 2022.

Výraznější změny v současném stavu místní kultury (zřizované i nezřizované) v důsledku pandemie a dalších krizí nebyly ve větší míře zaznamenány. Jako největší změna je pocítována snížená návštěvnost a vyšší míra spolupráce mezi různými subjekty. U snížení návštěvnosti je však nutné dodat, že v roce 2023 se návštěvnost podle dotazovaných vrací do normálu a pohybuje se ve stejné, mírně nižší a vyšší míře v porovnání s rokem 2019. V naprosté většině případů nedošlo k ukončení činnosti organizací či o nich úředníci nevědí. Nedošlo ke snížení počtu projektů, resp. žadatelů o individuální dotace. Nebylo zaznamenáno ani snížení či zvýšení výkonu organizací. Bylo zaznamenáno zvýšení online aktivit a rovněž úbytek sponzorů. Téměř ve všech případech je evidována vyšší míra hledání dalších finančních zdrojů a rovněž zvýšený zájem o ekologickou udržitelnost. Ekologická udržitelnost je však vnímána především jako důraz na snížení energetické náročnosti provozu objektů. Polovina respondentů prováděla v rámci covidu-19 vlastní šetření o situaci podporovaných kulturních institucí. Byly monitorovány především příspěvkové organizace, ale i realizátoři podporovaných neziskových aktivit. Byla sledována i návštěvnost. Většina respondentů uvedla, že jejich úřady realizovaly změny v systému podpory. Nicméně kromě zvýšení finanční spoluúčasti či přesunu a obměně dílčích dotačních titulů více konkrétních příkladů respondenti neuvodili. Většina respondentů však o zavedení či rozšíření změn v systému podpory do budoucna uvažuje. Jako příklady byly uvedeno vzdělávání/arts management pro neziskový sektor, technické vybavení pro prostory, volné vstupy, širší spolupráce města s pořadateli kulturních akcí. Hlavní město Praha uvedlo promítnutí principů excelence do dotačního systému (úprava kritérií, vyšší podpora excelentních projektů) a vytvoření a zavedení nového nástroje pro strategické hodnocení a řízení příspěvkových organizací Evaluart a nástroje MAPK20 pro mapování kulturních a kreativních odvětví. Kromě již plánovaných změn někteří respondenti uvedli i typy žádaných změn. Mezi nimi se objevilo např. téma racionalizace pozic v kulturních

organizacích, zajištění kulturní infrastruktury, zlevňování nájmu marketingových nástrojů patřících městům, podpora řemesel, podpora inovací a kreativity, propojování kulturních a kreativních subjektů.

Všichni respondenti uvedli, že mají zakotvenou kulturu ve **strategických materiálech**. Většina je potom přesvědčena, že jsou strategie platné i s ohledem na současné krize. Pokud jde o naplňování akčních cílů, mnozí si uvědomují nutnost monitoringu, hledání vyšší míry spolupráce, udržitelnosti ve smyslu důrazu na komunitní charakter a participaci.

Národní plán obnovy pro oblast kultury je vnímán většinově pozitivně a všichni respondenti jsou s ním obeznámeni. S výjimkou jednoho menšího města jsou do výzev zapojeni všechny z úřadů, které vyplnily dotazník či odpovídaly na otázky v rámci rozhovorů. Pouze 1 respondent v rámci dotazníkového šetření uvedl, že NPO nepovažuje za přínos pro kulturu. Jako důvod byla zmíněna nepřipravenost jednotné linie digitalizace kulturního sektoru a kulturního dědictví. V komentářích i rozhovorech se vyskytly i výhrady k nastavení podmínek některých programů a časových harmonogramů. V rámci rozhovorů byl ze strany respondentů zdůrazněn zásadní a historicky nebývalý význam nadstandardní finanční podpory kultury.

Respondenti jsou s tématy a výzvami v rámci NPO spíše obeznámeni. Pouze někteří nemají názor na přínos některých výzev. Pokud jde o jednotlivá témata podpory téměř stoprocentně pozitivně je vnímána **Podpora rozvoje regionálních kulturních a kreativních center – malá kulturní a kreativní centra, Status umělce – podpora vzdělávacích projektů pro umělce a kulturní a kreativní pracovníky, Status umělce – podpora projektů kreativního učení, Status umělce – podpora mezinárodní spolupráce a mobility**. Nejnižší přínos či neznalost je spatřována u komponenty kreativních voucherů a Mapování a tvorba regionálních strategií kulturních a kreativních odvětví. Vyloženě negativně se vymezil vždy pouze jeden respondent v rámci dotazníkového šetření u čtyř komponent.

Spolupráce na úrovni krajů a měst je chápána jako potřebná. Většina úřadů má zavedenu spolupráci s partnerskými městy či regiony, pozitivně vnímá výměnu zkušeností a příkladů v rámci setkání na úrovni asociací krajů a měst. Většina respondentů by přivítala více příležitostí ke sdílení kulturněpolitické praxe typu pracovních setkání na celostátní úrovni a rovněž větší informovanost o trendech kulturní politiky a projektech a programech v rámci samosprávných orgánů i na úrovni státní správy.

Pokud jde o **budoucnost**, většina respondentů vnímá nutnost adekvátně reagovat a měnit systém podpory kultury ze strany úřadů. V rámci rozhovorů byla vyjádřena pozitivní vize kulturního vývoje.

2) Evropská úroveň

Rozhovor s Haakonem Bekeng-Flemmen se zaměřil na projekt, který byl zadán Radě pro umění a Norskému filmovému institutu norským ministerstvem kultury. Jeho cílem bylo provést analýzu dopadu covidu-19 na kulturní sektor v Norsku a navrhnout opatření k posílení tohoto sektoru. Projekt byl spuštěn v zimě 2021 a dokončen v dubnu 2022, kdy byla ministerstvu předložena zpráva [Sterkere tilbake. Pandemiens konsekvenser for kultursektoren og mulige virkemidler for gjenoppbygging \(Zpět silnější. Dopad pandemie na kulturní odvětví a možná opatření pro obnovu\)](#), která shrnuje hlavní poznatky projektu. V rámci rozhovoru byl kladen důraz právě na opatření k posílení kulturního sektoru a jak s nimi bude v budoucnu zacházeno. Bylo navrženo celkem šest následujících doporučení:

1. Zvýšení dostupnosti a rozmanitosti: tato opatření jsou zaměřena na vytvoření inkluzivnějšího a přístupnějšího prostředí pro umění a kulturu. Podporuje se tvorba a rozvoj kulturní nabídky s důrazem na finanční dostupnost, zvýšení zaměstnanosti a kompetencí.
2. Podpora budoucích kulturních setkání: tato iniciativa reaguje na dopad uzavření fyzických prostorů, které negativně ovlivnilo zaměstnanost, inkluzi a spolurozhodování. Zdůrazňuje potřebu lepší spolupráce mezi úrovněmi vlády a existujícími programy podpory, aby kulturní scény mohly sloužit jako místa setkávání pro děti, mládež a posílit sociální soudržnost.
3. Posílení digitální produkce a distribuce: tento návrh se soustředí na rozvoj digitálních aktivit, distribuce obsahu a přidružené infrastruktury vzniklé během pandemie. Cílem je zpřístupnit umění a kulturu širšímu publiku prostřednictvím dotačních programů, digitalizace kulturního dědictví a vzdělávacích kurzů.
4. Zlepšení příjmů umělců: tato iniciativa se snaží zvýšit příjmy umělců prostřednictvím přímé finanční podpory, mezinárodních aktivit a zlepšení pracovních podmínek a práv.
5. Posílení kulturních průmyslů: opatření jsou zaměřena na subjekty zvláště zranitelné po pandemii. Zahrnují zlepšení odborné přípravy, internacionalizaci norské kultury, finanční podporu a revizi odpovědností různých úřadů.
6. Aktivní a systematický rozvoj znalostí: kulturní sektor potřebuje systematický přístup k produkci znalostí. Je nutné provést specifická hodnocení a formulovat analýzy a dlouhodobé strategie pro efektivní rozšíření znalostí.

Výstupy rozhovoru

Z analýzy v rámci tohoto projektu vyplynulo, že ekonomické dopady pandemie byly v kulturním sektoru nerovnoměrně rozloženy, s velkými institucemi zůstávajícími relativně stabilními, zatímco menší subjekty a umělci čelili značným ztrátám. Distribuce uměleckých děl utrpěla, ale produkce umění pokračovala, což naznačuje přetrvávající potřebu podpory distribučních mechanismů.

Doporučení, která vzešla z analýzy, byla zaměřena na posílení podpory pro menší hráče a diverzifikaci kulturních institucí. Byla navržena opatření, jako jsou poskytování kulturních voucherů pro mladé a zlepšení sociálního zabezpečení umělců. Nicméně, implementace těchto doporučení není zatím zcela patrná, ačkoli některé návrhy byly reflektovány v *Bílé knize o umělcích a ekonomice umění* vydané ministerstvem kultury.

Haakon Bekeng-Flemmen zdůraznil potřebu hlubšího zkoumání fungování trhu práce pro umělce a možnosti jejich integrace do více regulovaného systému tvorby mezd a kolektivního vyjednávání. Taková změna by však vyžadovala radikální restrukturalizaci kulturního sektoru a pravděpodobně by probíhala pomalu, s ohledem na komplexnost a specifika tohoto odvětví.

Celkově lze říci, že výzkum a doporučení poskytly cenný pohled na dopady pandemie na kulturní sektor a navrhly možná opatření ke zlepšení jeho stability a inkluzivity v budoucnosti. Je však zřejmé, že další reflexe a spolupráce mezi vládními orgány, kulturními institucemi a umělci jsou nezbytné pro účinnou implementaci navržených opatření a udržení živého kulturního prostoru v Norsku.

ZÁVĚR

Období po skončení pandemie covidu-19 lze jednoznačně charakterizovat jako hledání nejlepší cesty pro restart KKO a jejich postupnou stabilizaci. To byl základ všech strategických kroků veřejných donátorů, ke kterému ale byly přidávány další aktuální výzvy. Strategie byly následně propsány do jednotlivých programů či NPO.

Pokud se podíváme na evropskou úroveň, vidíme ve srovnání s obdobím před pandemií řadu nových témat jak v evropských programech, tak ve vymezeních pro přípravu a implementaci NPO.

Nově vyhlášené evropské programy zahrnují témata, jako jsou ekologická udržitelnost nejen v mobilitě, posilování inkluze a demokratických hodnot, stejně jako důraz na uměleckou kariéru a inovativní přístupy v propojování sektoru a na jeho spolupráci.

Velmi zásadní je právě posílení demokracie v současné Evropě, ke které přispívají jak aktuální evropské programy na podporu kvalitní žurnalistiky, plurality médií a mediální gramotnosti, tak evropská podpora kultury a přístupu místních obyvatel ke kultuře v odloučených a venkovských lokalitách.

S cílem pomoci obnovit a zvýšit odolnost po pandemii covidu-19 v různých odvětvích vytvořila Evropská komise nástroj EU Recovery and Resilience Facility, který je ústředním bodem programu NextGenerationEU. Jednotlivé členské země následně předložily na základě evropského rámce definovaného v programu NextGeneration EU ke schválení své návrhy na implementaci v národních plánech obnovy pro období 2021–2026.

Národní plány obnovy tak reflektují témata od zlepšení postavení a pracovních podmínek umělců a kulturních pracovníků, přes inovativní využití digitálních technologií a ekologických řešení až po podporu znevýhodněných regionů.

Studie realizovaná Betzler, Loots a Prokúpkem (2023) k realizaci národních plánů obnovy v jednotlivých členských zemích přináší některá zjištění, mezi něž patří například nedostatečné systematické pochopení toho, jak lze řešit strukturální nedostatky v široké oblasti umění a kultury, například pomocí digitálních a ekologických iniciativ, a jak uskutečnit skutečnou transformaci, která bude udržitelná pro budoucnost. Národní plány také většinou upřednostňují velké institucionální hráče před mikropodniky a malými organizacemi a celkově jim chybí společné chápání toho, jak se mohou KKO stát po pandemii odolnější a zároveň přispět k odolnější společnosti vůči budoucím krizím.

Obecně programy na národní úrovni byly nicméně připravovány z velké části participativním přístupem, za účasti odborné veřejnosti. Veřejné konzultace a další participační nástroje se staly samozřejmostí v postcovidové době nejen u přípravy dotačních programů, ale i u strategických dokumentů a doporučení (např. Irsko). Přerušování aktivit umělecké praxe během pandemie naučilo KKO větší interakci a vymáhání si pozornosti aktérů veřejné sféry při přípravě důležitých rozhodnutí. Prohloubená komunikace s KKO během pandemie do určité míry intenzity pokračovala i po jejím skončení, alespoň ve sledovaném období tohoto výzkumu.

Stabilizace sektoru na národních úrovních je chápána v nejširších perspektivách, ať už je to udržitelnost kariéry pracovníků v KKO nebo férové odměňování tvůrčích profesí (např. Irsko a Estonsko) nebo i v širším

významu jako spravedlivé, transparentní, a především uživatelsky příjemné rozdělování finančních prostředků do celého sektoru (např. Wales).

V dotačních programech i v národních plánech obnovy je vidět také snaha o zlepšení situace kulturních organizací nejen ve velkých aglomeracích, ale i v regionech s nízkou úrovní kulturní infrastruktury, výsledkem by mělo být zlepšení dostupnosti umění pro širokou veřejnost.

Například Arts Council England navýšil zásadním způsobem své investice do financování kulturních organizací v rámci programu [Levelling Up for Culture Places](#) (Zvyšování úrovně kulturních center) na léta 2023–2026. Rada pro umění tímto krokem navýšila investice o 95 %, o 20 % se zvýší rovněž podpora organizací, které se zabývají tvůrčími a kulturními aktivitami pro děti a mládež.

Dalším příkladem je Arts Promotion Center ve Finsku, které podporuje v řídce obydlených oblastech kromě uměleckých projektů a zaměstnávání umělců rovněž cestovní ruch nebo nehmotné kulturní dědictví. Hlavním cílem je zvýšit kulturní aktivitu těchto regionů.

Ve strategiích pozorujeme snahu nejen o přístupnost umění v místech mimo hlavní centra jednotlivých států, ale i narušení vyloučenosti určitého typu umělecké praxe. Příkladem za všechny je program Kulturstiftung des Bundes v SRN, jehož cílem je zlepšit pracovní situaci umělců se zdravotním postižením prostřednictvím inovací v kulturních institucích. To si vyžádá změnu celého paradigmatu, jak přistupovat k inkluzi lidí s tělesným, mentálním i kognitivním postižením, a proto se podpora soustředí rovněž na vzdělávání, mentoring a budování kapacit.

Podpora kultury se vrací i k podpoře internacionalizace, nicméně je více zaměřená na hledání nových udržitelných modelů (např. Malta) nebo na vzdělávání a posilování dovedností (Česká republika).

Rovněž Norsko se zaměřilo na zvýšení inkluzivnějšího, přístupnějšího a odolnějšího prostředí pro umění a kulturu, na digitální produkci a distribuci nebo na zlepšení příjmů umělců. Rozhovor, který byl v rámci výzkumu realizován s Haakonem Bekeng-Flemmen, v této souvislosti zdůraznil potřebu hlubšího zkoumání fungování trhu práce pro umělce a možnosti jejich integrace do více regulovaného systému tvorby mezd a kolektivního vyjednávání. Taková změna by však vyžadovala radikální restrukturalizaci kulturního sektoru.

Výzkum se zaměřil rovněž na vnitrostátní úroveň České republiky, a to jak formou dotazníkového šetření, tak polostrukturovaných rozhovorů se správci rozpočtů na podporu kultury na úrovni krajů a větších měst. Z výstupů je zřejmé, že tato úroveň reflektuje současné multikrizi, ať už se jedná o energetickou krizi spojenou s válkou na Ukrajině nebo stálý pokles návštěvnosti kulturních subjektů, který je spojen nejen s proběhlou pandemií, ale i s ekonomickou krizí dopadající na výdaje domácností. Celkově se nicméně ukazuje, že nedochází k úbytku počtu kulturních organizací, ani ke snížení jejich výkonnosti, i když se některé z nich potýkají s odlivem sponzorů (festivaly).

Respondenti vnímali většinou pozitivně Národní plán obnovy ČR a jsou aktivní v jeho implementaci. Největší pozitivita shledávali ve výzvách na Podporu rozvoje regionálních kulturních a kreativních center – malá kulturní a kreativní centra, Status umělce – podpora vzdělávacích projektů pro umělce a kulturní a kreativní pracovníky, Status umělce – podpora projektů kreativního učení a Status umělce – podpora mezinárodní spolupráce a mobility. Nejnižší přínos či neznalost je spatřována u komponenty kreativních voucherů a Mapování a tvorba regionálních strategií KKO.

Respondenti se shodli, že došlo k zásadnímu navýšení multilaterální spolupráce a síťování jak mezi městy a kraji, tak mezi kulturními a dalšími subjekty mimo oblast KKO. V podpoře se zaměřují rovněž na ekologickou udržitelnost. Tématům udržitelnosti se na druhou stranu věnují rovněž místní aktéři v KKO.

Pokud jde o budoucnost, většina respondentů vnímá nutnost adekvátně reagovat a měnit systém podpory kultury ze strany úřadů.

Výzkum poukázal na složitost a komplexnost postpandemického období, které je provázeno dopady hned několika současně probíhajících krizí. Donátoři a podporovatelé kultury se na všech úrovních snaží o pochopení prioritních potřeb KKO. Není to vždy jednoznačná a lehká cesta, ale strategie i podpůrné programy se postupně proměňují a nezůstávají stát v minulosti.

ZDROJE

BETZLER, D.; LOOTS, E.; PROKŮPEK, M. [Arts and culture in transformation: A critical analysis of the national plans for the European Recovery and Resilience Facility](#). European Policy Analysis. 2023.

Meld. St. 22 (2022-2023) Melding til Stortinget [Kunstnarkår](#)/ Podmínky pro umělce (Bílá kniha o umělcích a jejich ekonomice). Ministerstvo kultury a rovnosti Norsko. 2023.

[Creative Europe 2014–2020. Gender Equality, Sustainability and Digitalisation: Cultural Cooperation Projects for a Union that Strives for More](#). European Education and Culture Executive Agency. 2022.

[Culture in the EU's National Recovery and Resilience Plans. The state of play one year after the launch of the campaign to earmark 2% in the postpandemic strategies](#). Culture Action Europe. 2021.

[Cutting Edge](#). UNESCO. 2023.

[Music streaming: impact of UCPS settlement model](#). Centre national de la musique a Deloitte. 2021.

[Recovery and Resilience Scoreboard. Thematic analysis: Culture and Creative Industries](#). European Commission. 2022.

[Usnesení Rady o pracovním plánu EU pro kulturu \(2023–2026\) \(2022/C 466/01\)](#). Rada EU. 2022.

ZAHRÁDKA, P. et al. [Dopad epidemie nemoci COVID-19 na distribuci, prezentaci a monetizaci kulturního obsahu: hudba, film a divadlo](#). Masarykova univerzita, Univerzita Palackého v Olomouci a Vysoká škola finanční a správní. 2021.

PŘÍLOHA 1: VÝSLEDKY MAPOVÁNÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ NA ÚROVNI ZEMÍ A EU

1.

Název programu	Výběrové řízení na realizaci studie praxe vyplácení odměn za tvůrčí práci
Webový odkaz	https://ifacca.org/news/2022/08/08/culture-backpacks/
Donátor	ministerstvo kultury
Datum vydání	2022
Země vydání	Estonsko
Téma	odměny za tvůrčí práci
Sektor/oblast	umělci a spisovatelé/jednotlivci
Obsah a cíle programu	<p>Ministerstvo kultury vyhlásilo výběrové řízení, jehož cílem je prozkoumat praxi vyplácení odměn za tvůrčí práci a zjistit účinky nástrojů pro vyplácení odměn za tvůrčí práci.</p> <p>„Po tři roky jsme 64 umělcům a spisovatelům vypláceli tvůrčí stipendium, které jim umožnilo soustředit se na svou práci. Objevily se návrhy na rozšíření tohoto nástroje jak z hlediska počtu příjemců, tak z hlediska použitelných oblastí. Výstupy programu nám ukáží, zda jsme na správné cestě a zda by měl pokračovat,“ uvedl náměstek generálního tajemníka pro umění Taaniel Raudsepp.</p> <p>Analýza by měla vyhodnotit zásady financování tvůrčí činnosti v budoucnu a jaký další zásah státu by byl nutný pro všestrannost a udržitelnost kultury.</p> <p>Zkoumány budou také dopady nástroje odměňování umělců a spisovatelů v letech 2015–2021, možnosti rozšíření počtu příjemců v letech 2023–2030 a zapojení dalších oborů.</p> <p>Studie se zaměří na tvůrčí obory ve správní oblasti ministerstva: architekturu, design, scénická umění, film, hudbu, literaturu a výtvarné umění.</p>

	Ministerstvo oznámilo záměr novelizovat zákon o tvůrčích osobách a uměleckých sdruženích s cílem zjistit nedostatky v příslušném odměňování a popsat možný zásah na úrovni tvorby politiky prostřednictvím dodatečné podpory nebo jiných opatření. Očekává se, že studie přinese politická doporučení a návrhy.
--	---

2.

Název programu	Levelling Up for Culture Places 2023–2026 (Zvyšování úrovně kulturních center 2023–2026)
Webový odkaz	https://www.artscouncil.org.uk/investment23
Donátor	Arts Council England
Datum vydání	listopad 2022
Země vydání	Velká Británie
Téma	přístup ke kultuře
Sektor/oblast	celý sektor
Obsah a cíle programu	<p>Jedná se o navýšení investic pro financování kulturních organizací (43,5 mil. liber ročně) do programu Levelling Up na roky 2023–2026. Rada pro umění tímto krokem navýšila investice o 95 %, přičemž 78 určených měst a obcí obdrží v příštích třech letech 43,5 mil. liber ročně.</p> <p>O 20 % se zvýší podpora organizací, které se zabývají tvůrčími a kulturními aktivitami pro děti a mládež (včetně nových organizací jako je MISHMASH z Midlands, který seznamuje předškoláky s klasickou hudbou), nebo dojde k navýšení podpory u již v minulosti podpořených, jako je např. organizace Grimm & Co v Rotherhamu, která rozvíjí dětskou tvořivost a psaní.</p> <p>Celkově se bude investovat do velmi pestré směsice organizací: v této oblasti budou podpořeny zavedené ikony, jako jsou Royal Opera House a Royal Shakespeare Company, dále nejlepší muzea a knihovny, k nimž se připojí nově financované National Football Museum v Manchesteru a Gloucestershire Libraries, a ambiciózní průkopníci a inovátoři, jako jsou Ballet Black, Manchester Collective, Open Sky Theatre, Touretteshero a Stanley Halls.</p> <p>Celkem 990 organizací obdrží podíl ve výši 446 mil. liber (každý rok), což zajistí, „že více lidí na více místech najde fantastické, naplňující umění a kulturu přímo u sebe“.</p>

	<p>Tento krok následoval na základě uskutečněných rozhovorů a průzkumů veřejnosti v uplynulých pěti letech, kde se opakovalo „že lidé chtějí a potřebují snadný přístup ke smysluplným a působivým kulturním akcím a tvůrčím činnostem v místech, kde žijí“. Nové investice tak mají zajistit, aby se co nejvíce lidí v Anglii – bez ohledu na to, odkud pocházejí nebo v jaké situaci žijí – mohlo dostat k tomu nejlepšímu z umění a kultury přímo na hlavních ulicích a v komunitních prostorách svých vesnic, měst a obcí.</p> <p>„Kromě obnovení podpory skvělých, zavedených organizací, které se významně zasloužily o vybudování pověsti Anglie jako jedné z nejkreativnějších zemí světa, investují také do 276 nových organizací všech forem a velikostí. Kromě oslovení nových diváků budou také vyhledávat a vychovávat novou generaci kulturních a uměleckých talentů, čímž se zvýší příležitosti pro lidi ze všech komunit a prostředí.“</p>
--	--

3.

Název programu	Advancing Dance 2022–2025
Webový odkaz	https://ifacca.org/news/2022/08/08/culture-backpacks/
Donátor	Arts Council (Chomhairle Ealaíon)
Datum vydání	říjen 2022
Země vydání	Irsko
Téma	posílení oblasti tance
Sektor/oblast	výkonné umění
Obsah a cíle programu	<p>Nová politika v oblasti tance – Advancing Dance 2022–2025 – má za cíl zvýšit kapacitu tanečního sektoru v Irsku prostřednictvím opatření a investic. Realizace této politiky povede k rozšíření příležitostí pro publikum a umělce v celém Irsku, kteří se mohou věnovat tanci, a zároveň k rozšíření mezinárodního dosahu. Vizí, z níž tato politika vychází, je Irsko, kde je tanec uznáván jako nedílná součást kulturního života.</p> <p>Ministryně kultury Catherine Martinová k tomu uvedla: „Vřele vítám zahájení rámce a politiky Rady pro umění v oblasti tance. Tanec je označen za uměleckou formu již od prvního zákona o umění z roku 1951 a program Advancing Dance vychází z poznání, že tato umělecká forma potřebuje rozšířenou podporu, aby dosáhla svého plného potenciálu.“</p>

	<p>Rada pro umění podporuje dynamický sektor tanečních souborů, festivalů a organizací. Tanec má v Irsku jedny z nejvyšších počtů účastníků ze všech uměleckých forem. Cílem této politiky je posílit stávající taneční ekosystém, rozvíjet tuto uměleckou formu a vytvářet cesty pro umělce, aby mohli tvořit ambiciózní díla velkého rozsahu. V rámci strategie bude pilotován nový program (Advanced Dance Training), který by měl odstranit finanční překážky bránící přístupu mladých lidí k předprofesionálnímu vzdělávání na vysoké úrovni v celé zemi. Rovněž bude realizován výzkum a vývoj, který by měl vést k vytvoření celostátní taneční skupiny s mezinárodním dosahem.</p> <p>Podkladem pro vznik této strategie byl široký konzultační přístup, který mapoval potřeby stávajícího tanečního sektoru i širšího odvětví, včetně analýzy taneční politiky na mezinárodní úrovni. Zahrnoval fokusní skupiny a rozhovory s klíčovými osobami napříč odvětvím, které reprezentovaly široký průřez praxí, další rozsáhlé průzkumy a srovnávací analýzu dat porovnávající činnost a strategie Rad pro umění v mezinárodním kontextu.</p>
--	---

4.

Název programu	Investment Review 2023
Webový odkaz	https://arts.wales/investment-review odkaz na vypořádání konzultací: https://arts.wales/sites/default/files/2022-12/Investment Review 2023 Consultation Response%5B1%5D.pdf
Donátor	Wales Arts International
Datum vydání	listopad 2022
Země vydání	Velká Británie
Téma	organizace a jednotlivci celý sektor
Sektor/oblast	organizace a jednotlivci
Obsah a cíle programu	Rada pro umění se tradičně dívá na to, jak rozděljuje finanční prostředky klíčovým organizacím každých pět let v procesu zvaném The Investment Review. Předchozí revize se uskutečnila v roce 2015, kdy se portfolio 67 společností, které byly vybrány, aby obdržely podíl ve výši 28,5 mil. liber. Portfolio umění ve Walesu zahrnuje mezinárodně významné organizace, jako

je Wales Millennium Centre, významná místní centra, jako jsou Aberystwyth Arts Centre a Ruthin Craft Centre, a komunitnější organizace, jako jsou Valleys Kids a Head4 Arts. Další revize byla plánována na rok 2020, ale byla odložena kvůli pandemii. Rada pro umění proto zahájila přezkoumání investic do kultury až v roce 2022 a vedla v této souvislosti veřejné konzultace s cílem pozměnit proces podávání žádostí o granty od roku 2023.

Navrhovaný nový model počítá se zjednodušením procesu podávání žádostí a odklonem od financování „portfolia“ organizací směrem ke směsici víceletých dohod o financování projektů. Namísto tradiční pětileté dohody o financování se počítá s tříletým financováním, s možností dalších tří let na základě výkonnosti. Tento nový model financování by se zařadil po bok ostatních programů Rady pro umění Walesu, které jsou financovány hráči Národní loterie.

V období od 18. července do 10. října 2022 proběhlo osm konzultací a byla také příležitost odpovědět v online průzkumu a e-mailem. V rámci konzultací byly požadovány odpovědi na řadu otázek.

Celkem bylo obdrženo 77 odpovědí na písemný online průzkum a čtyři e-mailové příspěvky.

Kromě online průzkumu byla pověřena Glenda Jonesová, aby v průběhu srpna 2022 a září 2022 zprostředkovala sérii osmi online otevřených setkání. Těchto setkání se zúčastnilo celkem 189 osob představujících jednotlivce zaměstnané v odvětví i mimo ně, umělce a organizace (členy i nečleny stávajícího portfolia) napříč odvětvím. Samostatné zasedání se konalo také pro spolupracovníky, kteří pracují na programech Kreativní kroky a mají konkrétní znalosti týkající se překážek v přístupu k financování. Kromě toho byly také zjišťovány názory sponzorů, velšské vlády a jejich vlastních zaměstnanců a členů Rady.

Panovala silná shoda na tom, že je nutné uskutečnit změnu, o které se hovořilo již v období před pandemií. Současná úprava financování přináší prospěch jen několika málo osobám a vylučuje ostatní. Podle odpovědí jsou nyní zapotřebí jiné modely a struktury.

Panovala silná shoda na tom, že je naléhavě nutná změna, která vycházela z doby před pandemií, neboť se zdálo, že současná úprava financování přináší prospěch jen několika málo osobám a vylučuje ostatní. Podle odpovědí jsou nyní zapotřebí jiné modely a struktury.

Navrhovaný přístup poskytuje příležitost podívat se na způsob financování umění a zdůrazňuje význam a pozitivní dopad umění na zdraví, komunity a jednotlivce. Ačkoli byly uznány menšinové obavy, zda současná ekonomická situace nečiní tuto dobu náročnou pro změny, většina účastníků napříč diskusemi se shodla na tom, že změna je nutná a nevyhnutelná. Pozitivní stránkou změn je, že by mohly pomoci rozvíjet spolupráci, flexibilitu, agilitu a rozmanitost a dále tak rozvíjet práci, která je v současné době na okraji zájmu. Celkově tedy byla změna vítána, a dokonce považována v této kritické době za nezbytnou.

Ačkoli mnozí uznávali, že existují části sektoru, které již v oblastech zdůrazněných v celém dokumentu dosahují dobrých výsledků, jejich spojení v rámci formálního procesu přezkumu investic by umožnilo ostatním v rámci sektoru jak sdílet a získávat zkušenosti, tak uskutečnit pozitivní změnu. Přestože někteří z nich vyjádřili opatrnost, pokud jde o to, kolik toho může sektor ještě udělat pro další změny a přizpůsobení, celkově byla změna pozitivně podpořena.

Někteří poznamenali, že konzultační dokument, jak je v současné době předložen, naznačuje, že to nejhorší máme za sebou, zatímco většinový názor byl, že to nejhorší nás teprve čeká. V odpovědích byly zdůrazněny následující příklady dalších problémů:

- Důsledky brexitu, včetně ztráty evropského financování a dopadu cestování mezi Spojeným královstvím a EU.
- Zotavení po pandemii covidu-19 a trvalý dopad pandemie na odvětví, včetně nábory a udržení talentů.
- Potřeba identifikovat, co může umění nabídnout publiku a komunitám, a strategicky je podpořit tak, aby umění přineslo hodnotu za peníze a pozitivní výsledek – to vyžaduje investice a organizace na to potřebují čas.
- Krize životních nákladů, včetně současné energetické krize, která vedla k výraznému zvýšení nákladů organizací, včetně nákladů na pohonné hmoty. Zvýšení nákladů na pohonné hmoty pocítily zejména venkovské oblasti. Krize se dotýká i účastníků, nejen samotných uměleckých organizací. To je významný problém pro ty, kteří pracují s participativním přístupem. Existuje riziko, že se umění a kultura stanou spíše luxusem než právem.
- Úvahy o spravedlivém odměňování zaměstnanců i osob na volné noze, které jsou zásadní pro udržení talentů v odvětví a podporu příležitostí pro mladé lidi, zejména ve venkovských oblastech. Bylo zdůrazněno, že v odvětví existuje nedostatek kvalifikovaných pracovníků a **demoralizace**, protože umění bylo v nedávné minulosti znehodnoceno.
- Větší sladění strategií, které by umožnilo národním organizacím a organizacím, které cestují po Spojeném království, mít soudržné hodnoty a priority, které jsou zcela přiměřené a účinné, spolu s budováním vztahů s komunitou, dobrovolnickými skupinami a místními orgány.
- Potřeba finančního modelu, který by byl spravedlivý ve své nabídce financování pro všechny oblasti Walesu, včetně venkovských oblastí. Byly rovněž zaznamenány rozdíly ve schopnostech některých organizací přihlásit se do procesu přezkoumání investic.
- Jsme stárnoucí populací; současný dokument se nezmiňuje o osamělosti nebo izolaci jako o společenském problému, ani o preventivní roli, kterou může umění nabídnout našim systémům zdravotní a sociální péče.
- Skutečnost, že současné systémy financování podporují konkurenci, nikoli spolupráci. Organizace by měly být povzbuzovány k větší spolupráci a strategickému přístupu k žádostem o dlouhodobější financování.

5.

Název programu	Artistic Development Program
Webový odkaz	https://www.artscouncilmalta.org/search/Artistic%20Development%20programme?q=Artistic%20Development%20programm e
Donátor	Arts Council Malta
Datum vydání	2022
Země vydání	Malta
Téma	celý sektor
Sektor/oblast	hry, televizní dramata, animované filmy, scénáře představení, libreta a videoart
Obsah a cíle programu	<p>Program uměleckého rozvoje se skládá ze čtyř specifických programů, jež mají umožnit posílení rozvoje uměleckých talentů a komunit pro místní i mezinárodní platformy.</p> <p>Čtyři programy v celkové výši 800 000 eur zahrnují program pro výzkum a rozvoj projektů, program na podporu projektů, program pro mezinárodní kulturní výměny a program Kultura TV.</p> <p>Program výzkumu a vývoje. Cílem programu je investovat do umělecké excelence podporou úrovně tvůrčího rizika, zkoumání a aktivního zapojení komunit – podporou kvalitních projektů, identifikací talentů a podporou jejich rozvoje.</p> <p>Program mezinárodních kulturních výměn je nedílnou součástí strategie internacionalizace maltského kulturního a tvůrčího odvětví. Zabývá se mezinárodními kulturními výměnami a zaměřuje se konkrétně na výjezdovou mobilitu maltských umělců a umělců se sídlem na Maltě starších 18 let a jejich uměleckých děl a umělecké produkce. Cílem tohoto programu je pomáhat umělcům při jejich zahraničních aktivitách.</p> <p>Program podpory projektů je jedním z nástrojů pro jednotlivce, skupiny a organizace, kterým je podporováno aktivní zapojení komunit, a zároveň propaguje a podporuje rozmanitost, inkluzivitu a rozvoj v rámci komunity.</p> <p>Program KulturaTV podporuje rozvoj ambiciózních audiovizuálních programů zaměřených na kvalitu s potenciálem mezinárodní distribuce. Cílem je motivovat a posílit kvalitní umělecké a kulturní televizní programy na soukromých vysílacích stanicích na Maltě. Projekty mohou zahrnovat výrobu původních dramatických pořadů, inovativních, kreativních dokumentů a</p>

	kulturních pořadů. Cílem programu je podpořit překlad původní maltské literatury a scénářů do jakéhokoli jiného jazyka, včetně titulků, přepisu a titulkování – pro film, dokumentární filmy, divadelní hry, televizní dramata, animované filmy, scénáře představení, libreta a videoart.
--	---

6.

Název programu	Financování uměleckých a kulturních aktivit v řídce osídlených oblastech
Webový odkaz	https://www.taike.fi/en/information-about-special-subsidies-cultural-activities-sparsely-populated-areas
Donátor	Arts Promotion Center
Datum vydání	duben 2022
Země vydání	Finsko
Téma	celý sektor
Sektor/oblast	výkonné umění kulturní dědictví jednotlivci
Obsah a cíle programu	<p>Kromě uměleckých projektů a zaměstnávání umělců se podpora týká široké škály kulturního obsahu. Projekty týkající se kulturního cestovního ruchu nebo nehmotného kulturního dědictví. Celkovým cílem je, aby se díky grantům zvýšila kulturní aktivita regionů. Dotace jsou určeny registrovaným společenstvím, jako jsou obce, nadace, spolky, družstva a společnosti. Dotace podporují kulturní aktivity v řídce osídlených oblastech. Definice řídce osídlených oblastí vychází z klasifikace měst a venkova založené na prostorových datech, kterou vede Finský institut životního prostředí. Tyto oblasti se v zásadě nacházejí daleko od velkých populačních center a mají rozptýlená malá sídla, která jsou od sebe vzdálena.</p> <p>Dotace jsou určeny pro následující typy projektů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Umělecké a kulturní projekty v řídce osídlených oblastech. • Umělecké a kulturní projekty, které podporují začlenění a účast osob žijících v řídce osídlených oblastech a které zohledňují místní podmínky a východiska. • Projekt by měl být zaměřen především na řídce osídlenou oblast a jeho příjemci by měli být z řídce osídlené oblasti. <p>Dotace může být poskytnuta na následující účely:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● Zaměstnávání umělců. ● Posílení dostupnosti a účasti na uměleckých a kulturních službách. ● Environmentální umění a umění ve veřejném prostoru. ● Komunitní umělecké projekty. ● Rozvoj rezidenčních programů pro umělce. ● Rozvoj uměleckých a kulturních akcí. ● Rozvoj kulturní turistiky. ● Památky nehmotného kulturního dědictví. ● Investice/projekty, které zlepšují dostupnost umění a kultury. <p>Minimální výše dotace je 10 000 eur. Dotace se neposkytují na pokrytí nákladů na běžný provoz obce.</p>
--	---

7.

Název programu	Basic Income (Pilotní výzkumný program základního příjmu pro umění)
Webový odkaz	https://www.gov.ie/en/publication/29337-basic-income-for-the-arts-pilot-scheme-guidelines-for-applicants/#introduction
Donátor	Department of Tourism, Culture, Arts, Gaeltacht, Sport and Media , Government of Ireland
Datum vydání	2022
Země vydání	Irsko
Téma	základní příjem jednotlivci
Sektor/oblast	celý sektor
Obsah a cíle programu	Pilotní program základního příjmu pro umění bude probíhat po dobu tří let (2022–2025) a bude otevřen pro způsobilé umělce a pracovníky v tvůrčím uměleckém odvětví. Způsobilost bude vycházet z definice umění obsažené v zákoně o umění z roku 2003: „uměním se rozumí jakýkoli tvůrčí nebo interpretační projev (tradiční nebo současný) v jakékoli formě a zahrnuje zejména výtvarné umění, divadlo, literaturu, hudbu, tanec, operu, film, cirkus a architekturu a zahrnuje jakékoli médium, pokud je pro tyto účely použito“.

Hlavním cílem je řešit nestabilitu výdělků, která může být spojena s přerušovanou, periodickou a často projektovou povahou práce v umění. V rámci programu bude proveden výzkum dopadu poskytování jistoty základního příjmu na tvůrčí praxi umělců a tvůrčích pracovníků v oblasti umění, čímž se sníží nejistota příjmů.

Cíle programu

Cíle programu jsou uvedeny níže a budou základem pro měření dopadu pilotního programu.

Obecným cíle je umožnit umělcům a tvůrčím uměleckým pracovníkům, aby se po dobu trvání pilotního projektu mohli soustředit na uměleckou a tvůrčí činnost a nemuseli kvůli svému živobytí uzavírat pracovní smlouvy v jiných odvětvích.

A dále potom posoudit, zda během pilotního období představuje samostatná výdělečná činnost životaschopnou cestu pro uměleckou a tvůrčí práci, a to prostřednictvím snížení nestability příjmů.

Jednotlivé cíle:

Životaschopnost kariéry

Minimalizovat ztrátu dovedností a zkušeností z uměleckého odvětví.

Udržení pracovníků v odvětví

Snížit potřebu umělců a tvůrčích uměleckých pracovníků využívat podpory v oblasti sociální ochrany včetně podpory pro uchazeče o zaměstnání.

Stabilita příjmů

Zajistit, aby si účastníci po dobu trvání pilotního projektu udrželi stálý a předvídatelný příjem.

Pohoda

Ocenit hodnotu času stráveného rozvojem tvůrčí praxe.

Uznání

Ocenit hodnotu umění a úlohu tvůrčí praxe v irské společnosti.

Úspěšným účastníkům budou vyplaceny granty v hodnotě **325 EUR týdně**. Platby budou prováděny měsíčně.

Výběrové řízení

Odbor očekává vysoký počet žádostí, přičemž nebude možné poskytnout finanční prostředky všem způsobilým žadatelům.

Výběr bude probíhat nesoutěžním způsobem. Jakmile žadatel splní kritéria způsobilosti, bude zařazen do procesu anonymního náhodného výběru, který určí účastníky pilotního projektu ze skupiny způsobilých žadatelů pro pilotní projekt.

	Financování programu umožní, aby se pilotního programu zúčastnilo přibližně 2 000 způsobilých žadatelů.
--	---

8.

Název programu	Canada Performing Arts Workers Resilience Fund
Webový odkaz	https://www.canada.ca/en/canadian-heritage/services/funding/performing-arts-workers-resilience-fund/application-guidelines.html#a1
Donátor	Government of Canada
Datum vydání	2022
Země vydání	Kanada
Téma	jednotlivci
Sektor/oblast	výkonné umění
Obsah a cíle programu	<p>Účelem a cílem Kanadského fondu pro odolnost pracovníků v oblasti scénických umění (CPAWRF) je udržet kanadské kvalifikované pracovníky prostřednictvím dočasného programu, který investuje do iniciativ vedených a realizovaných v daném odvětví, jež zlepšují ekonomickou, kariéerní a osobní situaci nezávislých a samostatně výdělečně činných pracovníků v odvětví živých vystoupení.</p> <p>Očekávanými výsledky fondu CPAWRF jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Financovat organizace poskytující programy a služby nezávislým a samostatně výdělečně činným pracovníkům v odvětví živých vystoupení. • Umožnit co největšímu počtu pracovníků v tomto odvětví přístup k programům a službám. • Zlepšit nebo stabilizovat úroveň zaměstnanosti pracovníků v tomto odvětví. <p>CPAWRF je dočasný program financování na fiskální rok 2022–2023.</p> <p>Priority programu:</p>

- Poskytovat přímou finanční pomoc nezávislým a samostatně výdělečně činným pracovníkům v odvětví živých vystoupení, kteří se ocitli ve finanční tísní a potřebují mimořádnou podporu.
- Poskytovat odborné poradenství, informace a školení nezávislým a samostatně výdělečně činným pracovníkům v odvětví živých vystoupení s cílem pomoci jim rozvíjet nebo udržovat finanční, zdravotní nebo profesní dovednosti a zvyšovat jejich profesní odolnost.

Navrhované programy a služby nemohou být určeny výhradně pro členy žádající organizace a musí být přístupné všem pracovníkům v odvětví živého vystupování v rámci mandátu žadatele.

Příklady způsobilých projektů

Příjemci finančních prostředků z fondu CPAWRF realizují projekty pro pracovníky v uměleckých a technických profesích v odvětví živých vystoupení, jako jsou např.:

- Poskytování krátkodobé mimořádné finanční pomoci pracovníkům v nouzi nebo v obtížné situaci.
- Iniciativy, jako jsou webové semináře nebo workshopy v oblasti profesního rozvoje, které mají pracovníkům umožnit lépe vytvářet, přizpůsobovat a zlepšovat své dovednosti.
- Podpůrné programy a služby, např. kariérní poradenství v oblastech, jako jsou finance, kariéra, právní a osobní záležitosti.
- Poskytování mentorství v uměleckých nebo technických profesích, rozvoj kariérních cílů, získávání dovedností, koučování a podpora.

Způsobilé výdaje

Způsobilé jsou pouze peněžní výdaje související s projektem, ty mohou zahrnovat:

- Finanční podporu ve výši jednorázové platby až do výše 2 500 USD nezávislým a samostatně výdělečně činným pracovníkům v oblasti živých vystoupení, kteří se ocitli ve finanční tísní a potřebují mimořádnou podporu.
- Platy a mzdy přímo související s projektem.
- Náklady na dostupnost a překlady.
- Propagaci a marketing.
- Technologické náklady (specializovaný software, programování na zakázku atd.).
- Náklady na vypracování auditované finanční zprávy projektu, pokud je financování projektu 100 000 USD a více.
- Náklady na cestovní výdaje, které nesmí překročit sazby povolené pro služební cesty.

--	--

9.

Název programu	Program inkluzivní umělecké praxe
Webový odkaz	https://www.kulturstiftung-des-bundes.de/de/projekte/transformation und zukunft/detail/programm fuer inklusive kunstpraxis.html
Donátor	Kulturstiftung des Bundes
Datum vydání	2022
Země vydání	SRN
Téma	inkluzie: celý sektor, jednotlivci
Sektor/oblast	výkonné umění
Obsah a cíle programu	<p>Cílem programu je zlepšit pracovní situaci umělců se zdravotním postižením – kulturní instituce mají být podporovány a má jim být umožněno pracovat inkluzivně a zaměstnávat umělecké pracovníky se zdravotním postižením.</p> <p>To má doprovázet nezbytnou změnu v kulturních institucích, z níž budou mít prospěch všichni umělci. Ve společnosti, která se vyznačuje rozmanitostí, podporuje inkluzivní kultura orientaci na schopnosti a potřeby různých lidí a umožňuje nové pohledy na uměleckou praxi a spolupráci. Podněcuje proces, který je v konečném důsledku prospěšný pro všechny.</p> <p>Cílem programu je umožnit umělecké inovace a kompenzovat stávající znevýhodnění osob se zdravotním postižením. Skládá se ze tří modulů, z nichž každý je zaměřen na různé skupiny a odvětví inkluzivní kulturní scény v Německu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mentoringový program pro vedoucí pracovníky se zdravotním postižením. • Síť pro scénická umění. • Poradenské služby poskytované celostátním poradním týmem pro kulturu a inkluzi, který bude mimo jiné rozvíjet program veřejné akademie pro kulturní aktéry a hodnotit a sdělovat výsledky programu. <p>Nabídky individuální podpory jsou určeny lidem s tělesným, mentálním i kognitivním postižením. Rozhodujícím faktorem je sebeurčení osoby.</p>

	Program pro inkluzivní uměleckou praxi bude trvat čtyři roky (2022–2025) a je financován Spolkovou kulturní nadací částkou 3,9 mil. eur.
--	--

10.

Název programu	European Cooperation Projects
Webový odkaz	https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/culture-strand/european-cooperation-projects
Část programu	Kreativní Evropa Kultura
Období	2021–2027
Téma	nadnárodní spolupráce šíření evropské tvorby a umění inovace
Sektor/oblast	organizace
Obsah a cíle programu	<p>Projekty evropské spolupráce jsou hlavním programem části Kultura s nejvyšším objemem financí. Výzvy pro podporu projektů jsou vypisovány každoročně a zahrnují tři „podvýzvy“: malé, střední a velké projekty spolupráce. Jsou podporovány projekty, do nichž se zapojí široká škála subjektů působících v různých kulturních a kreativních odvětvích s výjimkou audiovizu a které realizují široké spektrum činností a iniciativ. Výzvy jsou zakotveny v průřezových tématech (inkluze, snížení dopadu na životní prostředí, rovnost pohlaví). Projekty evropské spolupráce mají rovněž přispět k realizaci vznikajících iniciativ Evropské unie, jako je například Nový evropský Bauhaus.</p> <p>Cílem výzev je podporovat kooperaci mezi organizacemi působícími v oblasti kultury, zvýšit evropský rozměr tvorby a šíření evropského uměleckého obsahu a podpořit rozvoj, experimentování, šíření nebo uplatňování nových a inovativních postupů.</p> <p>Dílčí cíle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cíl 1 – Nadnárodní tvorba a oběh: posílení nadnárodní tvorby a oběhu evropských děl a umělců. • Cíl 2 – Inovace: posílení schopnosti evropských kulturních a kreativních odvětví rozvíjet talenty, inovovat, prosperovat a vytvářet pracovní místa a růst. <p>Témata a priority:</p>

Kromě splnění cílů se projekty musí zabývat alespoň jednou (a nejvýše dvěma) z následujících priorit:

- Publikum: zvýšení přístupu ke kultuře a účasti na ní, jakož i zapojení a rozvoj publika jak ve fyzické, tak v digitální podobě.
- Sociální inkluze: podpora odolnosti společnosti a posílení sociálního začlenění v kultuře/prostřednictvím kultury, zejména u osob se zdravotním postižením, příslušníků menšin a osob patřících k sociálně marginalizovaným skupinám, jakož i mezikulturní dialog.
- Udržitelnost: přispět k Zelené dohodě pro Evropu (Green Deal) a k Novému evropskému Bauhausu podporou evropských kulturních a kreativních odvětví, aby spoluvytvářela, přijímala a šířila postupy šetrnější k životnímu prostředí a aby prostřednictvím svých kulturních aktivit zvyšovala povědomí o udržitelném rozvoji.
- Digitalizace: pomoci evropským kulturním a kreativním odvětvím urychlit jejich přechod na digitální technologie mimo jiné v reakci na pandemii covidu-19.
- Mezinárodní rozměr: budování kapacit v rámci evropských kulturních a kreativních odvětví, včetně organizací na místní úrovni a mikroorganizací, aby byly aktivní na mezinárodní úrovni (v Evropě i mimo ni).

V rámci konkrétních výzev jsou v daných letech definovány i specifické priority, které vycházejí z politických dialogů a konzultací se zúčastněnými stranami, jako je např. iniciativa [Music Moves Europe](#), ze zkušeností z [Evropského roku kulturního dědictví 2018](#) a reagují na společné potřeby v těch kulturních a kreativních odvětvích, jejichž specifické výzvy vyžadují cílenější přístup. Projektům realizujícím specifické oborové priority je vyčleněno cca 20 % rozpočtu dané výzvy.

Např. výzva s uzávěrkou v lednu 2024 definuje roční prioritu jako **Podporu ukrajinských kulturních a kreativních odvětví**. Jejím cílem je nabídnout adekvátní reakci na důsledky útočné války na Ukrajině, která má ničivé dopady na ukrajinské kulturní dědictví, kulturní organizace i umělce, kteří nemohou působit a oslovovat své národní i mezinárodní publikum. Projekty zaměřené na tuto prioritu by měly zaměřit své úsilí na podporu ukrajinských kulturních organizací a profesionálů (včetně umělců), aby jim umožnily pokračovat ve tvorbě a prezentaci ukrajinské kultury a/nebo připravit poválečnou obnovu.

Průřezová témata

Návrhy projektů musí zohlednit průřezová témata inkluze, rozmanitosti, rovnosti žen a mužů a životního prostředí a boje proti změnám klimatu. V žádostech je vyžadována strategie, jakým způsobem jsou průřezová témata v projektu zohledněna. Pro

pochopení daných témat vydala Evropská komise publikaci [Creative Europe 2014–2020: Gender Equality, Sustainability and Digitalisation](#).

Výsledky výzvy 2022

Evropská komise zveřejnila výběr projektů, které byly předběžně vybrány k financování v rámci výzvy [Projekty evropské spolupráce 2022](#) (výzva CREA-CULT-2022-COOP), která měla uzávěrku 5. května 2022. S celkovým rozpočtem ve výši přibližně 68 milionů eur bylo do fáze GAP (příprava grantové dohody) pozváno 169 návrhů, z toho 132 malých projektů spolupráce, 28 středních projektů spolupráce a 9 velkých projektů spolupráce. Celková úspěšnost žadatelů je 25 % (v roce 2021 dosáhla 26 %). Celkem by se na 169 navržených projektech mělo podílet 823 organizací ze 40 zemí. Většina návrhů (42 %) se týká odvětví scénického umění včetně hudby (převažují návrhy týkající se divadla, hudby/opery a tance).

Míra úspěšnosti návrhů spolupráce malého rozsahu je 36 % (oproti 35 % v roce 2021), následuje míra úspěšnosti návrhů většího rozsahu s 26 % (34 % v roce 2021). Pokud jde o kategorii středního rozsahu, míra úspěchu činí 10 % (16 % v roce 2021).

Rozpočet výzvy je orientačně rozdělen tak, že 35 % rozpočtu připadne na malé a střední projekty a 35 % na velké projekty. Projekty pokrývají všechna kulturní a kreativní odvětví.

Většina projektů (42 %) se týká scénických umění včetně hudby (s převahou oblasti divadla, hudby/opery a tance). Tyto údaje odpovídají výsledkům výzvy z roku 2021. Mezi další odvětví patří kulturní dědictví se 14 %, výtvarné umění s 12 %, nakladatelství a literatura se 6 %, následuje móda a design, architektura a udržitelný kulturní cestovní ruch (zařazený nově v roce 2022 jako samostatné odvětví). Mnohé projekty jsou mezioborové (17 %). Zahrnují témata, jako jsou ekologizace kulturních odvětví, posílení sociálního začlenění (zaměřené na osoby se zdravotním postižením nebo uprchlíky) či budování kapacit umělců a dalších profesionálů.

56 % portfolia podpořených projektů se týká cíle Nadnárodní tvorba a oběh a 44 % se zaměřuje na prioritu Inovace, jejímž cílem je posílit a rozvíjet talenty, inovovat a vytvářet pracovní místa a růst.

Portfolio pokrývá všech šest priorit výzvy. Rozvoj publika je i nadále jednou z hlavních adresovaných priorit (stejně jako v případě předchozího programového období Kreativní Evropy). K financování bylo navrženo 24 návrhů projektů (oproti 16 v roce 2021), které se zabývají prioritou budování kapacit pro odvětví hudby, kulturního dědictví, architektury a knižního průmyslu, udržitelného kulturního cestovního ruchu a módy a designu (tato dvě odvětví byla přidána v roce 2022).

	<p>Procentuální rozložení úspěšných projektů podle priorit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj publika 25 % • Mezinárodní rozměr 20 % • Sociální inkluze 19 % • Udržitelnost 17 % • Digitalizace 11 % • Roční priorita 8 %
--	---

11.

Název programu	Culture Moves Europe
Webový odkaz	https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-culture-strand/culture-moves-europe
Část programu	Kreativní Evropa Kultura
Období	2022–2025
Téma	individuální mezinárodní mobilita
Sektor/oblast	umělci a kulturní pracovníci
Obsah a cíle programu	<p>Tento program je do Kreativní Evropy nově zařazen a navazuje na pilotní projekt i-Portunus, který probíhal v letech 2018–2022. Granty na mobilitu jsou určeny umělcům a kulturním pracovníkům ve 40 zemích, které mají přístup do programu Kreativní Evropa. Program zahrnuje odvětví architektury, kulturního dědictví, designu a módního návrhářství, literatury, hudby, scénických umění a výtvarného umění; odvětví audiovizu není v programu zahrnuto.</p> <p>Program s rozpočtem 21 mil. eur poskytne v letech 2022–2025 granty přibližně 7 000 umělců, kulturních profesionálů a hostitelských organizací. Program realizuje Goethe-Institut.</p> <p>Program je rozdělen na dvě základní akce podle typu cílové skupiny: individuální mobility (pro jednotlivce a skupiny do pěti osob) a hostitelské organizace (rezidence).</p> <p>Akce individuální mobility nabízí finanční podporu jednotlivcům, kteří vycestují na 7 až 60 dní, nebo skupinám do 5 osob, které vycestují na 7 až 21 dní.</p>

Akce na podporu hostitelů je určena organizacím a zavedeným individuálním umělcům, kteří pravidelně pořádají rezidenční pobyty a mají zájem hostit umělce a kulturní profesionály.

Každoročně od podzimu do jara jsou otevřeny výzvy pro všechna odvětví, která Culture Moves Europe pokrývá; v případě individuálních mobilit se jedná o výzvu průběžnou.

Na podporu individuální mobility jsou každoročně vypisovány výzvy, které jsou průběžně aktualizovány, nicméně jejich základní zaměření zůstává stejné. Jsou určeny na finanční podporu cestovních nákladů (doprava, ubytování atd.) umělce nebo kulturního pracovníka, který má bydliště v jedné ze zemí programu Kreativní Evropa a jede do jiné země programu Kreativní Evropa, aby zde realizoval projekt s mezinárodním partnerem (organizací nebo jednotlivcem). Mezinárodním partnerem (organizací nebo jednotlivcem) je spolupracující organizace, která souhlasí s tím, že bude hostit jednotlivce nebo více umělců, provede jej/je svým pracovním prostředím a realizuje s ním/nimi projekt.

Cílem výzvy je umožnit umělcům a kulturním pracovníkům internacionalizovat jejich aktivity:

- Zkoumat – provádět tvůrčí a umělecký výzkum, zkoumat, inspirovat se a pracovat na určitém tématu nebo novém konceptu.
- Tvořit – zapojit se do tvůrčího procesu, jehož cílem je vytvořit nové umělecké/kulturní dílo.
- Vzdělávat se – rozšiřovat schopnosti a dovednosti účastníků prostřednictvím neformálního vzdělávání nebo spolupráce s odborníkem.
- Propojovat se – rozvíjet profesní síť, posilovat profesní rozvoj účastníků, navazovat kontakty.

Cílem programu je rovněž povzbudit uchazeče, aby si vybrali udržitelný způsob cestování. V rámci paušálních částek podpory na dopravu jsou stanoveny specifické podmínky:

- Do destinací, které jsou ve vzdálenosti do 600 km, není možné cestovat letecky. Výjimečně se může cesta uskutečnit letecky pokud: se jedná o osobu/y zdravotně postižené, kteří nemohou cestovat jinak, místo bydliště či určení se nachází na ostrově, který je dostupný pouze letadlem, hrozí situace vyšší moci a vážné osobní potíže či jiné závažné okolnosti.
- Příspěvek na dopravu pro vzdálenost do 5 000 km činí 350 eur.

- Pokud je destinace ve vzdálenosti 601 až 5 000 km, lze cestovat letecky, ale pokud je zvolen jiný dopravní prostředek, lze získat další příspěvek ve výši až 350 eur.
- Pokud je destinace ve vzdálenosti 5 001 km a více, činí příspěvek na dopravu 700 eur. Do destinace lze cestovat letecky, ale pokud je zvolen jiný dopravní prostředek, lze získat další příspěvek ve výši až 350 eur.

Výzvy pro hostitelské organizace (hostitele rezidencí) jsou zaměřeny na finanční podporu organizací a právnických osob v zemích programu Kreativní Evropa. Účelem grantu je přivítat v prostorách hostitelských organizací zahraniční umělce a kulturní profesionály za účelem realizace rezidenčního projektu. Cílem těchto grantů je podpořit úsilí o mezinárodní zviditelnění organizací, ať už těch zavedených nebo těch, které byly založeny teprve nedávno. Do výzev se mohou hlásit všechny typy organizací (neziskové, soukromé, veřejné, nadace atd.) aktivní ve všech kulturních a kreativních odvětvích zahrnutých do programu Kreativní Evropa Kultura. O financování rezidenčního projektu je třeba žádat s návrhem, který obsahuje cíle, očekávaný dopad a dobu trvání. Hostitel bude působit jako mentor umělců a kulturních pracovníků, kterým by mělo být poskytnuto zázemí, podpora a vybavení přizpůsobené jejich oboru tak, aby se mohli soustředit na své individuální nebo kolektivní projekty. Rezidenční projekt by měl sledovat jeden nebo dva z cílů shodných s cíli individuální mobility. Organizace může přijmout 1 až 5 mezinárodních umělců a kulturních profesionálů, kteří se musí všichni zúčastnit rezidenčního projektu ve stejném termínu a po stejnou dobu. Rezidence může trvat od 22 do 180 dní.

Grant na rezidenční pobyty přispívá na náklady spojené s přijetím zahraničních umělců a kulturních pracovníků a jejich mobilitou. Náklady hostitelské organizace jsou vyčísleny paušálními částkami a zahrnují pokrytí nákladů na ubytování, mentorské poplatky, vybavení atd. a cestovní náklady a diety pro zúčastněné umělce a kulturní pracovníky.

12.

Název programu	Innovation Lab (dříve Creative Innovation Labs)
Webový odkaz	https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/cross-sectoral-strand
Část programu	Kreativní Evropa – Mezioborová část
Období	2021–2027
Téma	inovace mezioborová spolupráce
Sektor/oblast	organizace

Obsah a cíle programu	<p>Program vypisuje každoročně výzvy pro organizace z kulturních a kreativních odvětví, včetně audiovizuálního odvětví, pro vývoj a testování inovativních digitálních řešení, která mají mít dlouhodobý pozitivní vliv na tyto sektory. Cílem výzvy je usnadnit vytváření inovativních nástrojů, modelů a metod, které lze uplatnit v audiovizuálním odvětví a v dalších kulturních a kreativních odvětvích. Nová řešení by měla být mezi odvětvími snadno replikovatelná a měla by se zaměřovat na posílení konkurenceschopnosti, ekologizace, spolupráce, šíření, viditelnosti, dostupnosti, diverzity a diváckého dosahu napříč odvětvími. Program vyzývá k účasti i podnikatelské inkubátory a akcelerátory, které poskytnou prostor a čas pro formování kreativních nápadů.</p> <p>Prioritami výzev jsou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inovace – vytvoření inovativního nástroje, řešení či modelu, který posílí konkurenceschopnost (ekologizaci, spolupráci...) evropského kulturního obsahu. • Mezioborový přístup – zapojení audiovizuální a alespoň jednoho dalšího odvětví, které čelí stejným výzvám. <p>O podporu může žádat jedna organizace nebo konsorcium alespoň dvou partnerů ze zemí účastnících se programu Kreativní Evropa.</p> <p>V rámci výzvy bývá podpořeno cca 10 projektů.</p>
-----------------------	--

13.

Název programu	Journalism Partnerships a Media Literacy
Webový odkaz	https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/cross-sectoral-strand
Část programu	Kreativní Evropa – Mezioborová část
Období	2021–2027
Téma	pluralita a svoboda médií mediální gramotnost
Sektor/oblast	organizace
Obsah a cíle programu	Jednou z novinek programu Kreativní Evropa je podpora odvětví zpravodajských médií, podpora mediální gramotnosti, plurality a svobody médií, jakož i činností, které mají pomoci tomuto odvětví přizpůsobit se strukturálním a technologickým změnám, jimž čelí.

Možnosti financování se zaměřují na širší evropský sektor zpravodajských médií, včetně malých médií. Konkrétně se jedná o několik linií:

- Podpora novinářských partnerství, která vytvářejí systematickou spolupráci mezi mediálními organizacemi.
- Podpora projektů, které umožňují sdílení znalostí o mediální gramotnosti.
- Podpora projektů, které poskytují rychlou reakci na porušování svobody tisku a médií.
- Podpora samoregulace a etických kodexů v žurnalistice.
- Monitoring svobody a plurality médií prostřednictvím hodnocení příslušných právních rámců v Evropě a možných rizik pro transparentnost vlastnictví médií.

Každoročně jsou vypisovány výzvy na Journalism Partnerships (partnerství v oblasti žurnalistiky) a Media Literacy (mediální gramotnost).

Podpora žurnalistiky

Evropská zpravodajská média hrají v Evropě zásadní a cennou roli. Přesto čelí mnoha výzvam. Částečně v důsledku přechodu na digitální technologie, kdy se čtenáři přesouvají k online zdrojům a tradiční zpravodajství ztrácí příjmy z reklamy, se ekonomická udržitelnost profesionální žurnalistiky dostává pod tlak. V průběhu let došlo také k oslabení plurality médií: mnoho médií na místní úrovni i těch, která upřednostňují poslání veřejného zájmu před ziskem, muselo ukončit činnost, což představuje riziko pro dobré fungování demokracie.

Hlavní cíle:

Pomáhat širšímu evropskému odvětví zpravodajských médií, aby se stalo udržitelnějším a odolnějším, a přispívat tak k důvěryhodnému zpravodajství, k rozvoji dovedností a zaměstnanosti odborníků na zpravodajství a novinářů, zejména podporou mediální spolupráce.

Podporovány budou průřezové akce, které se zabývají strukturálními a technologickými změnami, jimž čelí mediální sektor, a podporují vysoce kvalitní standardy mediální produkce a obchodní modely prostřednictvím podpory spolupráce, digitálních dovedností, přeshraniční a/nebo společné žurnalistiky.

Očekávaný výsledek:

- Větší inovace a kreativita v obchodních modelech, novinářských výrobních a distribučních procesech.
- Zvýšený zájem o žurnalistiku mezi různými sociálními, jazykovými a věkovými skupinami.
- Zvýšená životaschopnost profesionálně produkováného novinářského obsahu.
- Zvýšená spolupráce v oblasti médií.
- Celosektorové sítě pro výměnu osvědčených postupů mezi profesionály ve zpravodajských médiích.
- Znalostní centra pro dílčí odvětví týkající se technických formátů (tištěný/online tisk, rozhlas/podcasty, televize atd.) a/nebo novinářských žánrů (datová žurnalistika, obecná témata, specializovaná žurnalistika atd.).
- Získávání a zdokonalování profesních dovedností novinářů i odborníků z mediálního byznysu.

Činnosti, které mohou být financovány:

Podpora se předpokládá pro projekty spolupráce v jakémkoli (sub)sektoru a/nebo žánru zpravodajských médií, jejichž cílem je posílit spolupráci a zavést systémové změny v daném sektoru. Navrhované činnosti by měly být jasně zdůvodněny a vycházet z potřeb vybraného (dílčího) odvětví, případně několika odvětví. Důrazně se doporučuje, aby se navrhovaných partnerství účastnily organizace ze zemí/regionů s různorodými mediálními kapacitami.

Všechna partnerství by měla zvážit ekologickou stopu navrhovaných činností a případně popsat strategie pro zajištění udržitelnějšího a k životnímu prostředí ohleduplnějšího mediálního odvětví.

Podpora mediální gramotnosti

O podporu může žádat konsorcium alespoň 3 partnerů ze 3 různých zemí účastnících se programu Kreativní Evropa.

Podpora je určena projektům zahrnujícím alespoň dvě z následujících oblastí činnosti:

- Aktivitu, které umožní sdílet a rozšířit příklady dobré praxe z inovativních projektů mediální výchovy do dalších jazyků a zemí.
- Vývoj inovativních, interaktivních online nástrojů pro řešení výzev v online prostředí (včetně dezinformací).
- Vývoj materiálů a nástrojů, které by občanům umožnily získat kritický přístup k médiím a adekvátně reagovat na dezinformace.
- Vývoj praktik mediální výchovy přizpůsobené měnícímu se mediálnímu prostředí (včetně manipulativních technik a mediální produkce založené na umělé inteligenci).

	<p>Oprávnění žadatelé:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žadatelem musí být konsorcium alespoň 3 partnerů ze 3 různých zemí účastnících se programu Kreativní Evropa . • Konsorcium může zahrnovat ziskové i neziskové organizace, veřejné instituce, mezinárodní organizace, univerzity a vzdělávací instituce, mediální organizace, výzkumné a technologické instituce a společnosti. <p>V rámci každé z výzev je podpořeno 6–15 projektů.</p>
--	--

14.

Název programu	Music Moves Europe a Perform Europe
Webový odkaz	https://culture.ec.europa.eu/cultural-and-creative-sectors/music/music-moves-europe a https://performeurope.eu/
Část programu	Kreativní Evropa Kultura
Období	2021–2027
Téma	podpora konkrétních odvětví: hudba a divadlo
Sektor/oblast	organizace/právnícké osoby a zprostředkovaně jednotlivci
Obsah a cíle programu	<p>Jedná se o dva programy/rámce zaměřené na podporu konkrétních odvětví, kdy jsou prostřednictvím konsorcia vypisovány výzvy a udělovány granty třetím stranám (tzv. kaskádové programy/granty).</p> <p>Music Moves Europe (MME) je rámec Evropské komise na podporu evropského hudebního odvětví založený na dialogu se zúčastněnými stranami, politické koordinaci, právních ustanoveních a financování. Jeho součástí byla přípravná akce (2018–2020), jejímž cílem bylo otestovat a připravit podporu v rámci programů EU, zejména programu Kreativní Evropa (2021–2027). Obecně je tato podpora zaměřena na evropskou rozmanitost a talenty, konkurenceschopnost evropského hudebního odvětví a lepší přístup občanů k hudbě v celé její rozmanitosti. Přípravná akce Music Moves Europe: Boosting European Music Diversity and Talent (2018–2020) potvrdila, že existuje silná potřeba podpořit odvětví živé hudby na evropské úrovni a zvýšit jeho konkurenceschopnost. To platí zejména s ohledem na dopady pandemie covidu-19 a potřebu opatření na podporu oživení tohoto</p>

odvětví. Oživení je také příležitostí pro to, aby se toto odvětví stalo udržitelnějším a přizpůsobilo se novým trendům (mělo by dojít k ekologickému, digitálnímu, spravedlivému a odolnému oživení evropského hudebního odvětví, zejména odvětví živé hudby).

V rámci programu byla vypsána specifická výzva (CREA-CULT-2022-MME) na výběr konsorcia, které bude dále distribuovat podporu třetím stranám. Podpořen byl projekt LIVEMX – Upholding competitiveness, innovation, and diversity of Europe’s music sector, realizovaný konsorciem zahrnujícím tři organizace: INOVA+ - INNOVATION SERVICES), SA – INOVA+ (koordinátor), LIVE (DEVELOPING MUSICAL ACTIONS) – Live DMA a European Music Exporters Exchange.

Výzva byla zaměřena na udržitelnou distribuci hudby ve třech tématech důležitých pro rozvoj podnikání v oblasti živé hudby:

- livestreaming,
- spolupráce hudebních klubů (venues),
- vývoz hudby.

V rámci vybraného projektu konsorcia bude poskytována finanční podpora třetím stranám působícím v oblasti živé hudby, tato podpora zahrne cílené činnosti v oblasti budování kapacit. Během tří let trvání budou vypsány každoroční výzvy k předkládání návrhů podpory spolupráce mezi hudebními profesionály reagující na bezprostřední priority. V důsledku pandemie covidu-19 je prioritou přeshraniční mobilita hudebníků a udržitelnost v odvětví. Program cílil na podporu 90 příjemců z hudebního sektoru paušálními granty ve třech tématech: vývoz hudby, hudební místa, digitální oběh a zapojení. V rámci projektu byl zaveden program budování kapacit zaměřený na hudební profesionály, jehož cílem bylo rozvíjet jejich projektové nápady prostřednictvím klíčových témat LIVEMX.

Od roku 2020 do roku 2022 bylo před touto výzvou vydáno dalších 5 výzev s hlavním cílem oživení a posílení evropského hudebního sektoru po pandemii.

Perform Europe

V roce 2020 byl zahájen pilotní projekt [Perform Europe](#), jehož cílem je zkoumat přeshraniční distribuci evropských uměleckých děl. Výzva je speciálně zaměřena na díla scénických umění (divadlo, tanec, performance, cirkus, outdoor arts a loutkářství), s výjimkou hudebních vystoupení, pro něž je určen program Music Moves Europe.

V rámci výzvy (CREA-CULT-2022-PERFORM-EU) bylo vybráno konsorcium organizací, které navázalo na pilotní fázi projektu. Po úspěšném pilotním projektu (2020–2022) bylo konsorcium Perform Europe, tj. IETM – Mezinárodní síť pro současné scénické

	<p>umění, Evropská asociace festivalů (EFA), Circostrada, Evropská síť tanečních domů (EDN), IDEA Consult a s příchodem nového partnera Pearle* - Live Performance Europe, pověřeno pokračovat ve vedení projektu Perform Europe v nadcházejících letech (2023–2026).</p> <p>Perform Europe je program financování evropského odvětví scénických umění, který podporuje udržitelné, inkluzivní, vyvážené a inovativní projekty spolupráce partnerů ve 40 zemích programu Kreativní Evropa. Zvláštní pozornost je věnována projektům, které pracují s nedostatečně zastoupenými oblastmi nebo skupinami v těchto zemích.</p> <p>Konsorcium vydalo výzvu v roce 2023. Výzva byla otevřena po dobu pěti měsíců. Pro každou žádost o partnerství byli požadováni minimálně tři partneři ze tří zemí programu Kreativní Evropa, kteří představí minimálně jedno umělecké dílo.</p> <p>Perform Europe poskytne minimálně 35 úspěšným žadatelům o partnerství 2,1 mil. eur. Maximální výše grantu pro každého vybraného žadatele bude 60 000 eur.</p> <p>Granty budou rozděleny do tří kategorií:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 12 000 eur na projekty malého rozsahu, • 32 000 eur na projekty středního rozsahu, • 60 000 eur na projekty velkého rozsahu. <p>5 % celkových finančních prostředků bude určeno na projekty spolupráce, které zahrnují partnerství s ukrajinskými partnery a/nebo podporují iniciativy pro ukrajinský sektor scénických umění.</p>
--	---

15.

Název programu	European Platforms a European Networks
Webový odkaz	https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-culture-strand/european-platforms a https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-culture-strand/european-networks
Část programu	Kreativní Evropa Kultura
Období	2021–2027

Téma	mobilita umělců a jejich děl síťování a spolupráce
Sektor/oblast	organizace a zprostředkovaně jednotlivci
Obsah a cíle programu	<p>Evropské platformy a Evropské sítě patří mezi tradiční programy Kreativní Evropy. V rámci těchto programů jsou vypisovány 2–3 výzvy v rámci programového období.</p> <p>Evropské platformy</p> <p>Program podporuje projekty, jejichž cílem je zprostředkovat mobilitu začínajících evropských umělců a jejich děl po Evropě i mimo ni a zviditelnit je. Bývá podpořeno cca 15 platform, které lze definovat jako showcaseové, složené z koordinačního subjektu a členských organizací, mající společnou komplexní uměleckou strategii (obsah, značku). Platforma musí zahrnovat minimálně dvanáct organizací z dvanácti zemí účastnících se Kreativní Evropy a každoročně podpořit minimálně padesát začínajících umělců.</p> <p>Evropské sítě</p> <p>Cílem podpory evropských sítí kulturních a kreativních organizací je posílit kapacity evropských kulturních a kreativních odvětví čelit společným výzvám, rozvíjet talenty, inovovat a vytvářet podmínky pro růst a tvorbu pracovních míst. Podporovány jsou projekty realizované vysoce respektovanými sítěmi evropských kulturních organizací působícími na nadnárodní úrovni a pokrývajícími širokou škálu účastnických zemí Kreativní Evropy. Síť musí mít společné poslání, pravidla řízení a práva a povinnosti členů, které jsou formálně specifikovány v příslušných dokumentech a odsouhlaseny členy sítě. Síť by se měly skládat z koordinačního subjektu a jednotlivých členů. Podpořeno bývá cca 35 oborových a tematických sítí; většina z nich je podporována opakovaně.</p>

16

Název programu	Ukrainian Culture and Cultural Heritage
Webový odkaz	https://culture.ec.europa.eu/news/creative-europe-3-new-projects-to-support-ukrainian-culture-and-cultural-heritage
Část programu	Kreativní Evropa Kultura
Období	2021–2027
Téma	zviditelnění ukrajinské kultury a umělců

Sektor/oblast	organizace
Obsah a cíle programu	<p>V roce 2022 měla uzávěrku výzva na podporu ukrajinských uprchlíků a ukrajinského kulturního a tvůrčího sektoru.</p> <p>Cíle výzvy:</p> <p>Kultura je jedním ze základních stavebních kamenů každého národa. Kulturní projevy a přístup ke kultuře jsou nepostradatelnými prvky pro život a pomáhají nám vyrovnat se s traumatickými událostmi, budovat individuální i kolektivní odolnost a perspektivu pro poválečnou budoucnost.</p> <p>Válka na Ukrajině má ničivé dopady na ukrajinské kulturní dědictví a na kulturní organizace a umělce, kteří nemohou působit a oslovovat své národní i mezinárodní publikum. Navíc mnoho ukrajinských uprchlíků a dětí, kteří unikli válce a v současné době se zdržují na jiných místech na Ukrajině nebo v jiných zemích Evropy, se nebude moci vrátit do svého domova. Ti, kteří zůstanou v některé ze zemí Kreativní Evropy, budou odteď komunikovat se svými novými komunitami. Kultura a umění se ukázaly být účinným nástrojem pro propojení lidí z různých prostředí a usnadnění integrace.</p> <p>Cílem této speciální výzvy bylo pomoci ukrajinským kulturním a tvůrčím organizacím, jakož i umělcům a profesionálům řešit v krátko- a střednědobém horizontu následující výzvy:</p> <p>Cíl 1 – krátkodobý horizont:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpořit ukrajinské umělce a kulturní organizace při tvorbě a prezentaci jejich umění a děl na Ukrajině a v zemích účastnících se programu Kreativní Evropa. • Pomoci Ukrajincům zasaženým válkou, zejména dětem, na Ukrajině nebo v zemích účastnících se programu Kreativní Evropa, aby měli přístup ke kultuře a/nebo jim usnadnit integraci do nových komunit prostřednictvím kultury. V této souvislosti je třeba věnovat odpovídající pozornost důsledkům, které válka způsobila duševnímu zdraví. <p>Cíl 2 – střednědobý horizont:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Připravit poválečnou obnovu ukrajinských kulturních odvětví prostřednictvím posouzení potřeb, budování kapacit a plánování investic.

	<ul style="list-style-type: none"> • Připravit a vyškolit ukrajinské odborníky na kulturní dědictví s ohledem na ochranu ukrajinského kulturního dědictví. <p>Dosažení těchto cílů, zejména poválečné obnovy ukrajinských kulturních odvětví, by mělo být postaveno na novém statusu Ukrajiny jako kandidátské země EU.</p> <p>V rámci výzvy byla vybrána tři konsorcia, která dále poskytují podporu třetím stranám:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konsorcium ZMINA koordinované organizací Izolyatsia se sídlem v Kyjevě ve spolupráci s TransEurope Halles (Švédsko) a Malým Berlínem, nezávislým kulturním centrem se sídlem na Slovensku. • Konsorcium Culture Helps koordinované organizací Insha Osvita se sídlem v Kyjevě s nadací Tandem (Německo). Cílem projektu je podpora vzdělávání, mentoringu a vzájemného učení kulturních pracovníků a podpora duševního zdraví. • Konsorcium U-RE-HERIT koordinované Litevskou asociací architektů ve spolupráci se třemi organizacemi z Ukrajiny: Národní unií architektů, městskou koalici Ro3kvit for Ukraine a nevládní organizací Architectural Education. <p>V rámci konsorcia ZMINA budou vydány čtyři výzvy Rebuilding na podporu ukrajinských umělců a kulturních organizací (tvorba a prezentace děl na Ukrajině a v zemích Kreativní Evropy). Cílem výzev je podpořit kulturní organizace, které spolupracují s partnery ze zemí Kreativní Evropy, včetně Ukrajiny, a předložit projekty spolupráce s vysokou viditelností. Projekty musí zvýšit prezentaci ukrajinské kultury v zahraničí a sdílet perspektivy v mezinárodním měřítku, zejména v oblasti reimaginace, reinventarizace a rekonstrukce komunit.</p> <p>Výzvy jsou otevřeny pro spolupráci zahrnující alespoň jednu ukrajinskou organizaci a alespoň jednu organizaci z jiné země programu Kreativní Evropa – umělecké nebo kulturní organizace usazené na neokupovaných územích Ukrajiny nebo v exilu. Patří sem soukromé i veřejné organizace s výjimkou místních orgánů odpovědných za kulturu (např. kulturní oddělení místních úřadů). Způsobilá jsou všechna kulturní a tvůrčí odvětví (výtvarné umění, scénická umění, filmová tvorba, literatura, městské kulturní plánování atd.).</p>
--	--

17.

Název programu	CreaThriv-EU (Euroclusters for Thriving Creative and Cultural Industries)
Webový odkaz	https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/projects-details/43252476/101074265/SMP
Část programu	Společná klastrová iniciativa Programu pro jednotný trh EU
Období	2023
Téma	podnikání v odvětvích KKO

Sektor/oblast	malé a střední podniky (SME)
Obsah a cíle programu	<p>Projekt je financovaný v rámci výzvy Společné klastrové iniciativy Programu pro jednotný trh EU, potrvá 24 měsíců a je jedním ze 2 evropských klastrů v ekosystému kreativních a kulturních odvětví. CreaThriv-EU je ambiciózní iniciativa, jejímž hlavním cílem je posílit evropské kreativní a kulturní odvětví a vrátit je na cestu udržitelného růstu po pandemii covidu-19. Tento cíl zahrnuje soubor specifických cílů a činností, které budou vyžadovat vysoké zapojení malých a středních podniků: vytváření sítí pro zajištění odolnosti, nastartování ekologického a digitálního přechodu kulturních a kreativních odvětví, zvyšování kvalifikace a rekvalifikace pracovníků KKO, globální přístup k řešení problémů a využívání výhod trhů mimo EU. Projekt koordinuje Basilicata Creativa (Itálie), regionální klastr Basilicata pro kreativní a kulturní průmysl, který spolupracuje s:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Baltic Film and Createch Cluster (Litva), • Innoskart Digital Cluster (Maďarsko), • Twist Cluster (Belgie), • Corallia Gi-Cluster (Řecko). <p>Žadatelé musí působit v těchto oblastech: kulturní dědictví, archivy a knihovny, vizuální umění, scénická umění, knihy a tisk, audiovizívní a multimédia (včetně IT, softwaru a počítačových služeb), vzdělávání. Projekty musí řešit jednu z následujících výzev:</p> <ul style="list-style-type: none"> • diverzifikace produktů/služeb/obsahu založených na digitálních technologiích, zejména v oblasti kulturního dědictví, archivů a knihoven, • podpora ekologického přechodu audiovizuálního a multimediálního odvětví a scénických umění, • překonání rozdílů v dovednostech pracovníků v KKO a podpora většího zapojení žen, • zvyšování obchodních příležitostí prostřednictvím internacionalizace a synergií hodnotových řetězců a napříč nimi. <p>K dispozici jsou tyto typy grantů:</p> <p>1 – Projekty malého rozsahu (5 000 eur, paušální částka)</p> <p>Poradenské služby, které pomohou malým a středním podnikům v KKO vytvořit nezbytné podmínky pro jejich konkurenceschopnost. SME obdrží finanční podporu na realizaci projektu malého rozsahu společně s externím odborníkem, který bude spočívat v hlubkovém zmapování konkrétních potřeb daného SME a poskytnutí doporučení/akčních plánů v oblasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • řízení a zmírňování rizik,

- digitalizace,
- přechod na ekologické zemědělství,
- inovace a technologie,
- internacionalizace,
- up/re-skilling, který pomůže malým a středním podnikům posílit jejich pracovní sílu prostřednictvím ad hoc školení a činností zaměřených na budování kapacit. Malé a střední podniky získají finanční podporu na organizaci/účast na vzdělávacích aktivitách v následujících oblastech:

- digitální dovednosti a technologie,
- podnikání a řízení,
- specifické oblasti KKO.

2 – Pilotní projekty spolupráce (20 000 eur, paušální částka)

Tento typ grantu je zaměřen na podporu ekologického a/nebo digitálního přechodu KKO. Malé a střední podniky budou muset spolupracovat alespoň s jednou další organizací na realizaci pilotního projektu. Granty podpoří realizaci projektů na vývoj a nasazení prototypů, které mají minimálně úroveň 4 CRL (Commercial Readiness Level) a úroveň 4 TRL. Podporovány budou následující činnosti: nasazení nové technologie a zdokonalení stávajícího výrobku/technologie.

3 – Cestovní granty:

- Cestovní granty v rámci EU (1 500 eur, paušální částka) podpoří malé a střední podniky v pořádání obchodních misí a/nebo účasti na akcích v rámci EU nebo v některé ze zemí přidružených k Programu pro jednotný trh EU.
- Cestovní grant na cesty mimo EU (5 000 eur, paušální částka) podpoří malé a střední podniky v pořádání podnikatelských misí a/nebo účasti na akcích mimo EU a země zapojené do významného trhu.

Maximální částka, která bude poskytnuta jednomu žadateli, nepřesáhne 38 500 eur, a to i v případě více poskytnutých typů podpory. Každý zainteresovaný žadatel může požádat o jeden nebo více typů podpory podle svých potřeb, ale maximální finanční příspěvek mu může být poskytnut pouze kumulativně.

PŘÍLOHA 2: VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ NA ÚROVNI KRAJŮ A MĚST

1.1 SOUČASNÁ VÝŠE VÝDAJŮ NA KULTURU A ZÁSAHY DO FINANCOVÁNÍ

- **Jaký je rozpočet Vašeho města/kraje pro výdaje na kulturu pro rok 2023?**

Prosím, uveďte jeho výši a komentář, zda je stejný, vyšší či nižší (a o kolik procent) než v roce 2022 a jestli změna nějak souvisí s krizemi (energetická, finanční), či nikoli. Případně uveďte jakýkoliv další komentář týkající se např. složení rozpočtu (investice apod.).

Z odpovědí vyplývá, že:

- V Plzni došlo v roce 2023 k nárůstu rozpočtu o 18,25 % oproti roku 2022.
- V Praze činil v roce 2023 celkový rozpočet více než 2,5 mld. Kč. Z toho běžné výdaje zahrnující oblast památkové péče, příspěvkových organizací v oblasti kultury a umění, oblast programových a individuálních dotací a oblast cestovního ruchu byly ve výši cca 2,25 mld., kapitálové výdaje cca 300 tisíc Kč. Oproti roku 2022 běžné výdaje vzrostly o cca 280 tis. Kč (14 %). Jednalo se o navýšení částky určené na programové dotace v oblasti kultury a umění, navýšení neinvestičního příspěvku příspěvkovým organizacím z důvodu očekávaného růstu inflace a cen energií. Kapitálové výdaje v roce 2023 klesly z důvodu převodu velkých investičních akcí města do jiné rozpočtové kapitoly, kapitálové výdaje pro příspěvkové organizace klesly oproti roku 2022 o cca 20 mil. Kč z důvodu obecné snahy o úspory.
- Ve Středočeském kraji činil rozpočet v roce 2023 cca 537 mil. Kč. Provozní rozpočet bez investic a dotačních fondů byl navýšen o 7 % oproti roku 2022 v souvislosti s očekávaným zvýšením výdajů na energie a zprovozněním nových objektů kolaudovaných v letech 2022/2023.
- Královéhradecký kraj hospodařil se schváleným rozpočtem ve výši cca 290 mil. Kč. Na výdaje na kulturu bylo vyčleněno cca 264 mil. Kč, na dotační programy kultura a památková péče cca 22 mil. Kč, do fondu rozvoje a reprodukce směřovalo 5 mil. Kč. Čerpaná realita se od schváleného rozpočtu liší o vyšší desítky milionů (směrem vzhůru). Uváděné částky nezahrnují investice ani individuální dotace, kde byly v kultuře k dispozici další až stovky milionů.
- Ústecký kraj uvedl, že měl k dispozici rozpočet ve výši cca 95 mil. Kč, s tím, že na dotace bylo alokováno více peněz než v roce 2022 a celkově byl rozpočet téměř shodný s rokem 2022.
- Město Brno mělo k dispozici pro rok 2023 rozpočet ve výši téměř 1,4 mld. Kč.
- Ve Zlínském kraji došlo v roce 2023 k navýšení výdajů do rozpočtu kultury včetně příspěvkových organizací a regionálních funkcí o 44 % (v roce 2023 činil rozpočet cca 303 mil. Kč oproti cca 210 mil. Kč v roce 2022). V rámci dotačních titulů byl v roce 2023 schválen rozpočet ve výši 27 mil. Kč, v roce 2022 se jednalo o částku 30,5 mil. Kč. Nicméně v průběhu roku byl rozpočet na dotační tituly navýšen na částku 38 mil. Kč.
- Město Olomouc mělo k dispozici rozpočet ve výši cca 230 mil. Kč, což bylo více cca o 12 % oproti roku 2022. Důvodem byl růst tabulkových platů od 1. 9. 2022.

- Město Tábor hospodařilo s rozpočtem ve výši cca 40 mil. Kč, což bylo o 4 mil. Kč více než v roce 2022.
- Ve Frýdku-Místku činil upravený rozpočet pro rok 2023 cca 24,5 mil. Kč, což je ve srovnání s rokem 2022 nižší částka o cca 5,5 mil. Kč. Snížení rozpočtu bylo dáno realizací velké investiční akce v roce 2022 (téměř 10 mil. Kč).
- **Jaký plánujete či jaký výhled rozpočtu předpokládáte pro rok 2024?**
Pokud již znáte, prosím, uveďte jeho výši a komentář, zda bude stejný, vyšší či nižší (a o kolik procent) než v roce 2023 a jestli změna nějak souvisí s krizemi (energetická, finanční), či nikoli. Případně uveďte jakýkoliv další komentář týkající se např. složení rozpočtu (investice apod.).

Příprava a změny rozpočtů pro rok 2024 podle odpovědí ve většině případů nesouvisí s krizemi, ve dvou případech byla jako důvod navýšení rozpočtu zmíněna inflace (navýšení vstupů, zvýšení provozních nákladů). Ve většině případů dochází v plánech k mírnému navýšení rozpočtu na kulturu. Navýšení se pohybuje od jednotek do 15 procent. Pouze v jednom případě dochází ke snížení rozpočtu, nicméně ani toto snížení nesouvisí s krizemi.

- **Pokud jste v roce 2023 snížili rozpočet na kulturu, kterých oblastí (např. zřizované organizace, individuální dotace/granty pro neziskové subjekty apod.) se toto snížení týkalo? Prosím, uveďte.**

V roce 2023 nedošlo v žádném případě k faktickému snížení rozpočtu v porovnání s rokem 2022. Podle odpovědí došlo pouze k přesunům jednotlivých položek, např. snížení výdajů na vlastní akce či změně alokací pro okruhy podpory. V jednom případě sehrála roli jednorázová investice v roce 2022.

- **Pokud jste v roce 2023 zvýšili rozpočet na kulturu, kterých oblastí (např. zřizované organizace, granty pro neziskové subjekty, pokrytí výdajů na energie apod.) se toto zvýšení týkalo? Prosím, uveďte.**

Ve většině případů se jednalo o navyšování provozních rozpočtů pro zřizované a příspěvkové organizace z důvodu potřeby dorovnání zvýšených cen na energie.

Královéhradecký kraj uvedl, že otevřel nový program na cesty škol do kulturních institucí. Dále zavedl bezplatné vstupné pro specifické skupiny a dny, které bylo také reakcí na obtížnou ekonomickou situaci a organizacím byl částečně kompenzován výpadek v příjmech, což také v důsledku zvyšuje krajské výdaje na kulturu.

V jednom případě byly navýšeny dotace převedením nerozdělených financí z covidového období. A v jednom případě došlo k nárůstu dotačních titulů pro kulturu.

1.2 ZMĚNY KULTURNÍHO ŽIVOTA/STAVU KULTURY A ZMĚNY PODPORY

- **Jaké výrazné změny jste zaznamenali v současném stavu místní kultury (zřizované i nezřizované) v důsledku pandemie a dalších krizí (finanční, energetická, klimatická, válečná)?**

Tabulka č. 1 Změny kultury v důsledku pandemie a dalších krizí

Ukončení činnosti některých organizací/kulturních subjektů	
NE	7
ANO	1
NEVÍM	2
Snížení počtu projektů/žadatelů o individuální dotace	
NE	10
ANO	
NEVÍM	
Zvýšení počtu projektů/žadatelů o individuální dotace	
NE	3
ANO	7
NEVÍM	
Snížení návštěvnosti kulturních akcí	
NE	4
ANO	5
NEVÍM	1
Zvýšení návštěvnosti kulturních akcí	
NE	7
ANO	3
NEVÍM	
Snížení/zvýšení výkonu organizací (pokles počtu akcí a služeb)	
NE	5
ANO	1
NEVÍM	4
Zvýšení výkonu organizací (nárůst počtu akcí a služeb)	
NE	5
ANO	2
NEVÍM	3
Zvýšení online aktivit	

NE	2
ANO	6
NEVÍM	2
Úbytek sponzorů	
NE	1
ANO	6
NEVÍM	3
Vyšší míra spolupráce mezi různými subjekty	
NE	3
ANO	5
NEVÍM	2
Vyšší míra hledání dalších finančních zdrojů u kulturních subjektů	
NE	1
ANO	9
NEVÍM	
Zvýšení zájmu o ekologickou udržitelnost ze strany kulturních subjektů	
NE	1
ANO	9
NEVÍM	

Ukončení činnosti některých organizací/kulturních subjektů:

- V naprosté většině případů nedošlo k ukončení činnosti organizací či o nich úředníci nevědí. Výjimku tvoří hlavní město Praha, kde je nejvíce kulturních subjektů.
- Nedošlo ke snížení počtu projektů/žadatelů o individuální dotace.
- Ve většině případů naopak došlo ke zvýšení počtu projektů/žadatelů o individuální dotace.
- Snížení návštěvnosti zaznamenala polovina respondentů. Ve čtyřech případech nebylo snížení návštěvnosti evidováno.
- Ve většině případů nebylo evidováno či nejsou dostatečné informace o snížení či zvýšení výkonu organizací.
- Bylo zaznamenáno zvýšení online aktivit.
- Byl rovněž zaznamenán úbytek sponzorů.

- V polovině případů byla zaznamenána vyšší míra spolupráce mezi různými subjekty.
- V 9 z 10 případů byla evidována vyšší míra hledání dalších finančních zdrojů.
- V 9 z 10 případů je rovněž evidován zvýšený zájem o ekologickou udržitelnost.

Jediný **komentář** k daným tématům se týká vysvětlení chápání ekologické udržitelnosti. Tento komentář však lze vztáhnout i k realitě dalších respondentů.

„Ekologická udržitelnost v prostředí Středočeského kraje je zejména akcentem na snížení energetické náročnosti provozu objektů. Objekty spravované kulturními institucemi byly zapojeny do projektu EPC, investice do energeticky úsporných řešení v závislosti na výpočtu ekonomického efektu budoucích úspor.“

- **Realizovali jste vlastní šetření/evaluaci v rámci kulturních organizací v souvislosti s krizemi a využili jste výstupů ke změnám ve vašem systému podpory?**

Polovina z respondentů odpověděla kladně na otázku, zda bylo realizováno vlastní šetření/evaluace v rámci kulturních organizací v souvislosti s krizemi a zda byly využity výstupy ke změnám v systému podpory.

- **V případě, že ANO, prosím, popište šetření a uveďte zjištění.**

Příklady odpovědí:

„Směřem k příspěvkovým organizacím probíhal v průběhu pandemie neustálý monitoring, na základě výstupů jsme přistupovali k jednotlivým opatřením (např. posílení rozpočtů), celková částka podpory v souvislosti s pandemií covidu-19 pro příspěvkové organizace činila 154,9 mil. Kč; u programových dotací došlo k navýšení celkem o 38,4 mil. Kč v souvislosti s pandemií covidu-19; v oblasti cestovního ruchu došlo v souvislosti s pandemií covidu-19 k navýšení o 180,2 mil. Kč; v roce 2022 byl schválen nový Program podpory provozu kulturních zařízení v souvislosti se zvýšením cen energií pro rok 2022, proplaceno bylo 5,6 mil. Kč; PO v oblasti kultury a umění (16 organizací) v souvislosti se zvýšením cen energií obdržely 26 mil. Kč.“

- „Strategie Středočeského kraje pro oblast kultury, kulturního dědictví a kulturních a kreativních odvětví na léta 2024–2030.“
 - „Individuální průběžné hloubkové rozhovory s klíčovými hráči, řada setkávacích platform apod.“
 - „Neustále spolupracujeme s příspěvkovými organizacemi kraje na korigování vzniklých situací ohledně krizí – např. zvýšení příspěvků na krytí nákladů za energie.“
 - „Dělali se průběžné výzkumy/analýzy a individuální konzultace s příjemci dotací.“
 - „Benchmarking-proces, porovnávání návštěvnosti příspěvkových organizací v kultuře, sledování podaných žádostí v jednotlivých dotačních titulech apod.“
- **Realizovali jste již nějaké změny v systému vaší podpory kultury v souvislosti se změnami v kulturním sektoru?**

Na uzavřenou otázku odpovědělo 7 z 10 respondentů kladně, tzn. že realizovali změny v systému podpory.

- **Pokud ANO (může se jednat i o menší, drobné změny, které reagují na současné výzvy), jednalo se o:**

Respondenti uvedli pouze několik příkladů typu:

„Od roku 2024 dochází k navýšení spoluúčasti žadatele o dotaci z 30 % na 50 % na celkových nákladech projektu v Programu podpory regionální kulturní činnosti v kraji.“

„Zavedení dotační výzvy Podpora činnosti organizací ve Středočeském fondu kultury a obnovy památek, odstranění dotační výzvy S knížkou do života tamtéž a přesun podpory projektu S knížkou do života do podporovaných cílů regionálních funkcí knihoven.“

- **Uvažujete o zavedení či rozšíření nějakých změn v podpoře do budoucna (může se jednat i o nefinanční podporu)?**

Celkem 7 z 10 respondentů odpovědělo na tuto uzavřenou otázku kladně.

- **Pokud ANO, prosím, rozveďte Vaše plány.**

Příklady odpovědí:

- „Vzdělávání v rámci arts managementu pro neziskový/spolkový sektor; dotace na pořízení odpovídajícího audio/video vybavení do prostor pro uměleckou prezentaci na lokální úrovni.“
 - „Promítnutí principů excelence do dotačního systému hl. m. Prahy (úprava kritérií, vyšší podpora excelentních projektů apod.), pro PO vytváříme nový nástroj Evaluart, který umožní strategické řízení organizací, nový nástroj MAPK2O umožní mapování KKO na území hl. m. Prahy.“
 - „Na základě návrhové části Strategie Středočeského kraje pro oblast kultury, kulturního dědictví a kulturních a kreativních odvětví na léta 2024–2030.“
 - „Na městě je podpora a pomoc se zřízením nového kulturního centra CO.LABS nebo projektu Zet 09. Došlo k podpoře Knihovny Jiřího Mahena v rámci bezplatných vzdělávacích programů pro kulturní umělce a instituce. Další opatření jsou plánována v souvislosti s realizací Akčního plánu č. 2 Strategie kultury a kreativních pro roky 2023–2025.“
 - „Např. podpora volného vstupu pro školy zřizované Zlínským krajem.“
 - „Širší spolupráce města s pořadateli kulturních akcí na území města.“
- **I když jste žádné změny nerealizovali, ani je nepřipravujete, přesto bychom rádi znali váš názor na to, co by podle Vás rozvoji/udržitelosti kultury prospělo, jaký typ podpory by podle Vás byl žádoucí. Prosím, uveďte.**

Odpovědi:

- „Racionalizace zaměstnaneckých pozic v kulturních institucích“.
- „Investiční podpora nákupu dlouhodobého majetku nezbytného pro kulturní činnost organizací a zajištění dostatečné kulturní infrastruktury (opravy, nová místa aj.)“.
- „Např. realizace vzdělávacích akcí zaměřených na kreativitu a design pro děti a dospělé; systematická podpora tradičních a uměleckých řemesel; k propojování subjektů kulturních a kreativních odvětví – předávání best practice mezi subjekty, zapojení subjektů do řešení projektů v oblasti inovací a kreativity, cílené nastavování spolupráce mezi subjekty; systematická podpora pro zájmově uměleckou činnost, v současné době již nelze dělat tuto aktivitu jako dobrovolnickou činnost; systémová spolupráce s filmem (např. workshopy pro filmaře v rámci rozvoje projektu Inovace služeb štábových profesí), rozvíjení součinnosti s Regionálním filmovým fondem z. s., Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně a dalšími školami atd. Systematicky organizované aktivity přispívající k rozvoji dosud nevyužívaného území města Zlína a území Zlínského kraje s cílem jeho propagace v rámci cestovního ruchu a s adekvátním navyšováním jejich návštěvnosti...“.
- „Velká diskuse se vede na téma zlevňování nájmu, prostoru v marketingových kanálech města atd. – v zásadě jde o nefinanční plnění s jasnou hodnotou, tzn. usilujeme o narovnání (ceníkové nájemné na jedné a dotace na druhé straně), ale...“
- „Chybí větší podpora od kraje či Ministerstva kultury na větší, finančně náročnější kulturní akce.“
- „Navýšení financí.“

1.3 STRATEGICKÉ DOKUMENTY/KONCEPCE KULTURY

- Je kultura koncepčně zakotvena ve Vašich strategických dokumentech?

Všichni respondenti uvedli, že podpora kultury je ukotvena ve strategiích.

- Jsou strategie a koncepce stále platné i s ohledem na současné krize?

Celkem 8 respondentů z 10 odpovědělo kladně, 2 záporně.

- Pokud ANO, strategie a koncepce jsou stále platné, jak podle Vás současné krize ovlivňují tvorbu či naplňování akčních plánů?

Odpovědi:

- „Je nutný stálý monitoring akčních plánů a jejich aktualizace.“
- „Strategie Středočeského kraje v oblasti naplňování akčních plánů má rezervy, došlo k průtahům u plnění cílů, ale není třeba cíle zcela měnit.“
- „Akcent na udržitelnost; akcent na komunitní charakter a participaci; pozornost směřovaná na ne-urbánní prostředí.“

- „V době pandemie došlo k pozastavení realizace stanovených cílů.“
- „Hledají se levnější řešení a vyšší míra spolupráce.“
- „Zatím nás moc neovlivňuje.“

1.4 REFLEXE PODPORY OD STÁTU

- **Jste obeznámeni s podporou kultury realizované Ministerstvem kultury v rámci Národního plánu obnovy 2022–2025?**

Všichni respondenti odpověděli kladně.

- **Považujete podporu kultury v rámci Národního plánu obnovy, realizovaného Ministerstvem kultury v letech 2022–2025, za přínosnou pro rozvoj sektoru?**

Celkem 7 respondentů z 10 odpovědělo kladně, 1 záporně a 2 respondenti neví.

- **Pokud NE, proč? Prosím, rozved'te.**

Odpovědi:

- „Protože je nepřipravená jednotná linie pro digitalizaci kulturního sektoru a kulturního dědictví.“
- „Máme výhradu k nastavení podmínek některých programů.“
- „Problém vidím v realizovatelnosti kulturně edukačních center vzhledem k termínům vyhlášení.“

Které výzvy/komponenty podpory kultury v rámci Národního plánu obnovy jsou podle vás účelné a přínosné? (Tato otázka se týká primárně zacílení podpory.)

Tabulka č. 2 Účelnost a přínos komponentů NPO

Kreativní vouchery	
NE	1
ANO	6
NEVÍM	3
Status umělce – podpora mezinárodní spolupráce a mobility	
NE	1
ANO	7
NEVÍM	2
Status umělce – individuální tvůrčí a studijní pobyty	
NE	0
ANO	7
NEVÍM	3
Status umělce – podpora vzdělávacích projektů pro umělce a kulturní a kreativní pracovníky	
NE	0
ANO	9
NEVÍM	1
Status umělce – podpora projektů kreativního učení	
NE	0
ANO	9
NEVÍM	1
Status umělce – podpora výzkumných projektů k problematice statusu umělce a internacionalizace	
NE	1
ANO	6
NEVÍM	3
Mapování a tvorba regionálních strategií kulturních a kreativních odvětví	
NE	2
ANO	6

NEVÍM	2
Rozvoj regionálních kulturních a kreativních center – malá kulturní a kreativní centra	
NE	0
ANO	9
NEVÍM	1
Rozvoj regionálních kulturních a kreativních center – velká kulturní a kreativní centra	
NE	1
ANO	7
NEVÍM	2

- **Jste do některé z výzev přímo zapojeni?**

S výjimkou jednoho menšího města jsou do výzev zapojeni všechny z úřadů, které vyplnily dotazník.

1.5 SPOLUPRÁCE S KRAJEM ČI JINÝMI OBCEMI

- **Spolupracujete nějak cíleněji s jinými kraji či jinými městy/obcemi v ČR či zahraničí (s akcentem na kulturu)?**

Celkem 8 respondentů z 10 odpovědělo kladně, 2 záporně.

- **Pokud ANO, prosím, rozveďte:**

Odpovědi:

- „Memorandum se statutárním městem Brnem o spolupráci při sběru dat v kultuře, mezinárodní spolupráce v rámci programu Umění pro město, Eurocities, UNESCO.“
- „Partnerské regiony Středočeského kraje.“
- „S kraji v rámci asociace krajů; s městy v našem regionu; zahraniční výjezdy a spolupráce v rámci projektu Erasmus+.“
- „Památka UNESCO-Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří a rozvoj Kulturně kreativního odvětví.“
- „Brno iniciovalo meziměstské setkání na úřední úrovni ke sdílení každodenní praxe, které je pořádáno každoročně v různých městech. Rozvíjí se spolupráce s partnerskými městy v oblasti kultury a nově jsme i členy Culture Next Cities Network, v jejímž rámci vzniká řada nových projektů.“

- „Přenos informací (příklady dobré praxe) v rámci komise Asociace krajů ČR – mezikrajská součinnost, výměnné stáže a dlouhodobá spolupráce v oblasti veřejné správy, strategií, kultury, informační a komunikační technologie (Norsko, Rumunsko, Slovensko).“
- „Podporujeme mobilitu umělců v partnerských městech (v roce 2024 pilotně rezidence v Lucernu); spolupracujeme s Olomouckým krajem; sdílíme praxi mezi městy např. v tématech evaluace zřizované kultury, pravidla umístování umění do veřejného prostoru.“
- „Částečně v rámci partnerství města ze zahraničními městy.“

- **Přivítali byste více příležitostí ke sdílení kulturněpolitické praxe?**

Celkem 6 respondentů z 10 odpovědělo ANO, 1 NE a 3 NEVÍM.

- **Pokud ANO, prosím, rozveďte.**

Příklady odpovědí:

- „Pracovní setkávání zástupců municipalit.“
- „Zajímá nás nástroj, jak udržet zájem politické reprezentace o rozvoj kulturního a kreativního sektoru.“
- „Pravidelná diskuse na národní úrovni proaktivně iniciovaná k aktuálním tématům.“
- „Chybí nám informace o řadě projektů z vyšších instancí – o projektech ministerstva nebo kraje se dozvídáme se zpožděním a mnohdy ani ne od zdroje.“
- „Platforma k setkávání/sdílení spíše chybí.“

1.6 BUDOUCNOST KULTURY

- **Očekáváte, že Váš úřad bude muset do budoucna reagovat na měnící se potřeby, bariéry, výzvy a trendy spojené s kulturním provozem ve Vaší lokalitě?**

Na otázku odpovědělo kladně 6 respondentů z 10, 4 respondenti vybrali odpověď NEVÍM.

- **Pokud ANO, k jakým změnám podle Vás ve Vaší gesci-správě a podpory kultury dojde či by mělo dojít?**

Odpovědi:

- „Digitalizace, rozhodování na základě dat, změna chování diváků/návštěvníků akcí.“

- „Zlepšování kompetencí zaměstnanců úřadu, kteří administrují dotace ze střečeských fondů, revize zaměstnaneckých pozic v příspěvkových organizacích v oblasti kultury z hlediska jejich odborných kompetencí a schopnosti reagovat na nově doplňované expoziční, konzervátorské a depozitární prostory.“
- „Větší provázanost kultury a oblasti sociální, kultury a vzdělávání.“
- „Chceme otevřít téma bezbariérovosti.“

PŘÍLOHA 3: PŘEPIS ROZHOVORU S HAAKONEM BEKENG-FLEMMEN

Rozhovor s Haakonem Bekeng-Flemmen, Arts and Culture Norway (dříve Arts Council Norway), Oddělení kulturních analýz

Tazatel: Marek Prokůpek

Datum: 4. srpna 2023

Délka: 62 min.

Úvod

Rozhovor s Haakonem Bekeng-Flemmen se zaměřil na projekt, který byl zadán Radě pro umění a Norskému filmovému institutu norským ministerstvem kultury. Jeho cílem bylo provést analýzu dopadu covidu-19 na kulturní sektor v Norsku a navrhnout opatření k posílení tohoto sektoru. Projekt byl spuštěn v zimě 2021 a dokončen v dubnu 2022, kdy byla ministerstvu předložena zpráva nazvaná [Sterkere tilbake. Pandemiens konsekvenser for kultursektoren og mulige virkemidler for gjenoppbygging](#) (*Zpět silnější. Dopad pandemie na kulturní odvětví a možná opatření pro obnovu*), která shrnuje hlavní poznatky projektu. V rámci rozhovoru byl kladen důraz právě na opatření k posílení kulturního sektoru a jak s nimi bude v budoucnu zacházeno. Bylo navrženo celkem šest doporučení, která jsou následující:

1. Zvýšení dostupnosti a rozmanitosti: tato opatření jsou zaměřena na vytvoření inkluzivnějšího a přístupnějšího prostředí pro umění a kulturu. Podporuje se tvorba a rozvoj kulturní nabídky s důrazem na finanční dostupnost, zvýšení zaměstnanosti a kompetencí.
2. Podpora budoucích kulturních setkání: tato iniciativa reaguje na dopad uzavření fyzických prostorů, které negativně ovlivnilo zaměstnanost, inkluzi a spolurozhodování. Zdůrazňuje potřebu lepší spolupráce mezi úrovněmi vlády a existujícími programy podpory, aby kulturní scény mohly sloužit jako místa setkávání pro děti, mládež a posílit sociální soudržnost.
3. Posílení digitální produkce a distribuce: tento návrh se soustředí na rozvoj digitálních aktivit, distribuce obsahu a přidružené infrastruktury vzniklé během pandemie. Cílem je zpřístupnit umění a kulturu širšímu publiku prostřednictvím dotačních programů, digitalizace kulturního dědictví a vzdělávacích kurzů.
4. Zlepšení příjmů umělců: tato iniciativa se snaží zvýšit příjmy umělců prostřednictvím přímé finanční podpory, mezinárodních aktivit a zlepšení pracovních podmínek a práv.
5. Posílení kulturních průmyslů: opatření jsou zaměřena na subjekty zvláště zranitelné po pandemii. Zahrnují zlepšení odborné přípravy, internacionalizaci norské kultury, finanční podporu a revizi odpovědností různých úřadů.
6. Aktivní a systematický rozvoj znalostí: kulturní sektor potřebuje systematický přístup k produkci znalostí. Je nutné provést specifická hodnocení a formulovat analýzy a dlouhodobé strategie pro efektivní rozšíření znalostí.

Marek Prokůpek:

Pojďme se nejdříve bavit o analýze, která sloužila jako východisko pro návrh šesti opatření. Můžete mi říci více o procesu sběru dat, jejich analýze a také jak byla tato studie iniciována?

Haakon Bekeng-Flemmen

Dohromady bylo vydáno okolo deseti zpráv a reportů. Finální doporučení se objevila v naší závěrečné zprávě. Jde o poměrně velký projekt zahrnující několik výzkumných oborů. Ministerstvo kultury pověřilo Arts and Culture Norway (dříve Arts Council Norway) a Norský filmový institut (NFI), aby posoudily dopad pandemie a částečně zvážily opatření pro následnou obnovu sektoru. Hlavní zjištění a doporučení projektu byla prezentována v závěrečné zprávě, která byla publikovaná v návaznosti na devět dílčích zpráv. Byl to tedy poměrně velký projekt zahrnující několik výzkumných oborů. Myslím, že pro pochopení procesu je důležité, že všechny aktivity byly organizovány jako projekt. V naší projektové skupině jsme měli účastníky jak z naší agentury, tak z Norského filmového institutu. Se mnou jako s projektovým manažerem. To znamená, že jsme měli řídicí výbor projektu a měli jsme referenční skupinu. A měli jsme samotnou projektovou skupinu složenou z lidí, kteří skutečně prováděli práci a průzkumy. Takže jsme poměrně rychle zahájili několik výzkumných projektů a během tohoto dvouletého období publikovali, jak jsem již zmínil, několik zpráv.

A hlavními tématy byla ekonomika odvětví. Ekonomika umělců a jak situaci zvládaly obce a stát jako celek. A také byla poměrně velká pozornost věnována tématu publika a distribuce.

Během celého tohoto procesu jsme vedli komplexní dialog s kulturním sektorem. To bylo něco, co po nás ministerstvo vyžadovalo, a my jsme skutečně upřednostnili neustálý a otevřený dialog s aktéry v tomto sektoru, jako jsou umělci a umělecké organizace, abychom získali jejich názor. Chtěli jsme znát jejich zkušenosti a pokusit se je začlenit do výzkumu.

Prvním tématem výzkumu byl ekonomický dopad na organizace, podniky a umělce. Tam jsme provedli nejrozsáhlejší výzkum. Klíčovým zjištěním, které nebylo zcela překvapivé, byly značné rozdíly v rámci sektoru. Když se například podíváte na účetní data, uvidíte, že relativně malý počet společností se vykazoval velmi vysokými provozními výnosy. Velké množství malých společností mělo nízké příjmy, což se odrazilo i ve ztrátách. Takže jste měli do jisté míry velké množství komerčních hráčů, kteří přišli o značné příjmy. Veřejné instituce zůstávaly stabilní. Jen velmi málo subjektů zaznamenalo nějaké zvýšení příjmů. Nejvýraznější pokles příjmů byl v hudebním průmyslu a múzických uměních. Pokud jde o zaměstnanost, bylo překvapivé, že jsme během pandemie zaznamenali nárůst zaměstnanosti.

Zkoumali jsme také, jak byla rozdělena podpora, jako jsou například krizové fondy. Na kulturní programy bylo během pandemie vyčleněno celkem 6 miliard norských korun. Kam šla většina těchto peněz nebo prostředků? Tyto fondy byly primárně rozděleny do dvou schémat: kompenzační a stimulační. V rámci výzkumu jsme zkoumali, jak byly tyto prostředky rozděleny. Náš výzkum odhalil, že malé množství velkých společností získalo podstatnou část celého schématu; na druhou stranu velké množství malých firem získalo mnohem menší část celkových prostředků.

A samozřejmě všechna čísla, která jsme shromáždili, ukazují pokles aktivity v rámci sektoru, zejména v hudbě a scénických uměních.

Zde provedený výzkum byl především kvalitativní analýzou toho, jak pandemie ovlivnila metody umělecké práce. Když jsme se podívali na to, jak museli umělci a sektor jako celek změnit svůj způsob práce, použili jsme vlastní zdrojový materiál a data z aplikací v rámci schémat. Provedli jsme také rozhovory, využili zpětné vazby ze sektoru a provedli další výzkum. Když jsme se podívali na výrobu a distribuci, ukázalo se, že výroba do značné míry přetrvává. Lidé mohli během pandemie pracovat a tvořit. Zatímco distribuce nepřekvapivě utrpěla. Došlo k úzkému hrdlu, kdy výroba pokračovala, zatímco distribuce, samozřejmě fyzická distribuce, se víceméně zastavila. Umělci, podniky a organizace předpokládali obrovskou akumulaci produkce. Po pandemii musely být tyto produkty distribuovány v krátké době. Ačkoli jsme distribuci po pandemii nesledovali, indicie naznačují, že umělci se setkali při distribuci svých děl s tvrdou konkurencí.

Na druhou stranu, pandemie jistě poskytla mnoha umělcům, firmám a institucím cenné zkušenosti především v oblasti digitalizace, takže část studie byla více zaměřena na příležitosti a pozitivní dopady pandemie.

Naše doporučení to odrážela a navrhovala, aby se tato zkušenost v budoucnu dále rozvíjela. I když samozřejmě stále existují velké výzvy v oblasti digitalizace, zejména pokud jde o strukturu příjmů digitální distribuce.

Posledním tématem, které jsme řešili, bylo publikum. Počet návštěvníků v muzeích se v roce 2020 snížil na polovinu. A v hudbě a scénických uměních byl pokles ještě razantnější. Zaznamenali jsme však značné rozdíly mezi různými částmi průmyslu. A samozřejmě jsme zaznamenali i posun k domácí kulturní spotřebě. Také jsme zaznamenali určitý nárůst v distribuci divadelních představení prostřednictvím streamovacích platform.

Marek Prokůpek

Pojďme se teď přesunout k tomu, jak na základě této analýzy bylo formulováno šest doporučení.

Haakon Bekeng-Flemmen

Náš mandát od začátku zahrnoval úkol poskytnout doporučení, která by podpořila kulturní sektor. Ale poměrně brzy jsme si uvědomili, že naše zjištění nemusí nutně přímo implikovat konkrétní akce. Důvodů je několik. Za prvé, naším úkolem bylo prozkoumat určitá specifika kulturního sektoru, jako jsou ekonomická data, publikum a podobné aspekty. Tyto údaje však nejsou v norské kulturní politice ukazateli dosažení cílů. Na rozdíl od jiných oblastí veřejné politiky, kde jsou ekonomická data klíčovými ukazateli. V kulturním sektoru a kulturních politikách nelze tato ekonomická data aplikovat stejným způsobem. Pokles obrátu některých společností vypovídá mnohé o ekonomickém zdraví odvětví. Ale nástroje a schémata v rámci kulturní politiky ve skutečnosti nejsou navrženy tak, aby přímo ovlivňovaly ekonomické zdraví sektoru. Zaměřují se na poskytování veřejného přístupu k umění a kultuře, ne tolik na ekonomické zdraví organizací v tomto sektoru. Chyběla tedy spojení mezi tématy, která jsme měli za úkol prozkoumat – a očekáváním, že bychom zjištění měli použít k předepisování řešení pro kulturní politiku.

Brzy jsme se rozhodli, že nebudeme formulovat komplexní a podrobný plán politiky; to není ani naše role jako podřízeného orgánu ministerstva. Řekli jsme si tedy, že raději představíme sadu nástrojů, několik možných iniciativ. Takže jsme udělali krok zpět a řekli jsme, že pokud se na pandemii podíváte velmi široce, je jasné, že ovlivnila schopnost implementovat cíle národní kulturní politiky, jako je zpřístupnění umění a kultury, vytváření komunitních prostor, poskytování adekvátního příjmu pro umělce a tak dále. Tyto širší perspektivy nám umožnily založit doporučení v našich počátečních zjištěních. Naše zjištění jsme prezentovali ministerstvu i samotnému sektoru. Prvotní zjištění tedy sloužila jako jakýsi společný základ a potom jsme následovali proces, kdy jsme pracovali na několika paralelních kolejích současně. Jednou z nich byla diskuse v rámci naší organizace, kde máme řadu odborníků, kteří jsou v kontaktu s klíčovými hráči v kulturním sektoru. K dialogu jsme přizvali také zástupce obcí a krajů. A samozřejmě jsme vedli poměrně rozsáhlý dialog se samotným sektorem. Všechny tyto procesy tedy probíhaly paralelně a mezitím se projektová skupina snažila shromáždit nápady a iniciativy a roztřídit je do hlavních iniciativ. To byl proces formulování šesti doporučení, která byla nejprve předložena ministerstvu a poté veřejnosti. Ministerstvo jako politický orgán potom mělo možnost tato doporučení vzít v úvahu a realizovat je.

Marek Prokůpek

Poté, co jste doporučení zformulovali a prezentovali, získali jste nějakou další reflexi od kulturního sektoru?

Haakon Bekeng-Flemmen

Ne organizovaným způsobem. Některá doporučení byla diskutována v médiích. Na prezentačních schůzkách byli vždy zástupci sektorů, ale nemáme žádné systematické názory na jednotlivá navrhovaná doporučení. Byl to časově omezený projekt a po předložení doporučení nebyl prodloužen.

Marek Prokůpek

Jsou podle Vás některá doporučení důležitější než jiná?

Haakon Bekeng-Flemmen

To je těžká otázka. Myslím, že záleží na úhlu pohledu. Jak jsem již zmínil, poměrně brzy jsme si uvědomili, že mezi velkými a malými hráči v kulturním sektoru jsou obrovské rozdíly. Viděli jsme, že menší hráči, jednotliví umělci a nezávislí pracovníci a malé podniky byli zranitelní a mnoho z nich během pandemie značně utrpělo. Přesto hrají zásadní roli v produkci umění a často i v distribuci. Takže si myslím, že posílení této části kulturního sektoru je důležitou součástí našich doporučení. Tento bod souvisí i s krizovými opatřeními, protože ta z velké části kompenzovala větší firmy. Menší subjekty a umělci byli pandemií výrazně zasaženi, ale ne tak výrazně kompenzováni. Rozmanitost je další důležitou oblastí, která se odráží v našich doporučeních. Obrovská částka z rozpočtu ministerstva kultury je vázána na tradiční instituce. I když výslovně nenavrhujeme radikální změnu, přesto říkáme, že bychom se mohli podívat na to, jak jsou tyto části rozpočtu využívány a co bychom od těchto institucí měli očekávat. V některých ohledech doporučujeme, aby velké částky kulturního rozpočtu poskytovaly větší pobídky k zapojení mladých lidí, u kterých je méně pravděpodobné, že budou využívat tradiční umělecké instituce.

Marek Prokůpek

Jak Vaše doporučení vnímalo a přijalo samotné ministerstvo kultury? Došlo nějakým způsobem k jejich implementaci?

Haakon Bekeng-Flemmen

Proběhla veřejná debata a náš bývalý ministr, kterému jsme doporučení dávali, projevil zájem o některé naše návrhy, například o kulturních voucherech pro mladé. Dosud se to však neproměnilo v cílený systém na posílení odvětví po pandemii, což je příležitost, která se postupem času také zmenšila, a ukázalo se, že se odvětví z velké části z krize zotavilo. Na druhou stranu naše návrhy nebyly vytaženy ze vzduchoprázdna, řada z nich byla v souladu s potenciálními politickými prioritami. Ukázali jsme na několik věcí, které měly šanci být vzaty v potaz. Nedávno jsme od vlády dostali *Bílou knihu o umělcích a jejich ekonomice* (Meld. St. 22 (2022-2023) Melding til Stortinget [Kunstnarkår/ Podmínky pro umělce](#) – Doporučení Ministerstva kultury a rovnosti ze dne 9. června 2023, schválené Státní radou téhož dne), kde vláda využila spoustu našich poznatků a kde některé jejich návrhy také korespondují s našimi doporučeními.

Marek Prokůpek

Můžete uvést příklad tohoto opatření?

Haakon Bekeng-Flemmen

Například jsme poukázali na to, jak jsou umělci organizováni nebo jak jsou integrováni do ekonomiky a systému zaměstnanosti. Poukázali jsme tedy na nedostatek jejich sociálních a důchodových práv a nejistotu. Navrhli jsme několik způsobů, jak řešit jejich zranitelnou situaci, a brzy vláda začala pracovat na nalezení konkrétních způsobů, jak toho dosáhnout. Považuji to za velmi dobré pokračování naší práce. Ale nedá se s jistotou říct, že to vyplynulo z našich výsledků.

Marek Prokůpek

Co by se podle Vás mělo změnit na současném stavu podpory sektoru kultury?

Haakon Bekeng-Flemmen

Myslím, že je důležité podívat se na to, jak funguje trh práce pro umělce, a myslím si, že je to v současnosti žhavé téma v mnoha evropských zemích. To se odráží v *Bílé knize*, kterou jsem zmínil. Myslím, že je velmi zajímavé podívat se dále na to, jak lze umělce a tvůrce začlenit do více regulovaného trhu práce a mzdových systémů, které v Norsku máme. Ale také to, jak mohou být umělci součástí kolektivních jednání a partnerství, i když jsou na volné noze. Umělci nejsou organizováni jako zaměstnanci. Tento problém si podle mého názoru zaslouží více pozornosti. To by však potenciálně znamenalo hluboké změny, protože kulturní sektor je organizován zásadně odlišným způsobem než ostatní průmyslová odvětví. Nejsem si jistý, jak rychle můžeme vidět změnu. Myslím, že nejzajímavější a poněkud radikální myšlenkou je v tuto chvíli změnit způsob, jakým sektor v tomto ohledu funguje.